

Oprawa miedziowa oryginału do dzieła
oznaczn. sygn. VIII, d. 12. z. ostatnia
protowizarnia

dotychczas do Inc. 3214-3216

dotychczas
pierzchnia Ten Ławon Dalem

11. XII 1956 Oprawicz od niego Dal.

Złoty 1920

Wojciech Ławon

B. N. B.

Inc. 3214-3216

2

384-391

1951. 1952.

VIII, d. 12.

3214-3216

Inc.

Resolutorium du

biorū circa celebrationē missarū

occurrentiū. per venerabilem dominū Joannē de lapide doctorem Theologum parisiensem. ordinis Cartusienſis. ex sacrorum canonum probatorumq; doctorum sententijs diligenter collectum.

Inc. 3216

Panzer VI, 349, 14

0
02
p
elo
ol
p
11

Summarium operis

I **¶** Sequentis operis (in quo dubia circa missarum celebra-
tione occurrentia tractantur) distinctio cum summario in sin-
gulis partibus contentorum exponitur

¶ Opus sequens tractatus in decem ca-
pitula partitur.

- I** — Præmittit intentionem collectoris cum materia tractanda. tra-
ctandorumque numero. distinctione et ordine
- ij** — Ministrum siue personam ad celebrandum idoneam.
- iii** — Locum celebrandi convenientem
- iiii** — Tempus congruum in quo celebrari debet.
- v** — **¶** Est de duobus occurrentibus circa — Materialia exteriora que ad ornatum vel congruen-
tiam celebrationis requiruntur
- vi** — Ceremonias consuetas et observandas in missa et
circa eam tam in agendis quam in dicendis.
- vii** — Materialia ad consecrandum apta. panem scilicet et vinum.
- viii** — Consecrationis istius sacramenti debitam formam.
- ix** — De intentione et ratione eorum que in missa dicuntur
- x** — De ratione et scitacione eorum que in missa et circa eam agun-
tur cum breui epilogo et conclusione huius operis.

Capitulum primum habet duos tractatus

¶ Primus tractatus præmittit collectoris intentionem. materiamque tra-
ctandam annotat. Secundus per resolutionem dubij exponit tractandos
rum numerum. distinctionem atque ordinem

Capitulum secundum quinq; includit articulos

¶ Resolvit sex dubia circa ministrum celebraturum ratione ordinis et of-
ficii sui executionis occurrentia. **Art. i.**

- I** — Quis sit minister ad celebrandum idoneus quantum ad perso-
ne conditionem.
- ij** — De eo qui credit se in sacerdotem rite esse ordinatum. et tamen
non est sic ordinatus.
- iii** — De eo qui post missam inceptam habet sciam quod non sit rite ordinatus? **Dubium**
- iiii** — De heretico. schismatico. degradato etc. an scilicet tales possint presi-
cere hoc sacramentum et ordinare celebrare.
- v** — De eo qui post missam inceptam recordatur vel precipit se esse exco-
municatum de quo prius non habuit memoriam aut nesciuit.
- vi** — De eo qui post missam inceptam habet remorsum de irregularitate.

¶ Resolvit sex dubia que incidunt circa dispositionem corporis ipsius ministri. **Art. ii.**

- I** — De sacerdote muto vel privato loquela
- ij** — De eo qui habet aliquam aliam corporis defectum.
- iii** — De sacerdote leproso.

A ii

Summarium

- Arti. iij.** **Dubiu.** **Arti. iij.** **Dubiu.** **Arti. v.** **Dubiu.** **Arti. i.** **Dubiu.** **Arti. ij.**
- De patiente morbum caducum**
De eo qui patitur fluxum sanguinis vel seminis
De polluto pollutione nocturna.
- Resoluit decem dubia emergentia circa habitudinem mentis ipsius ministri celebraturi q̄ntū ad intentionem. vsum rōnis. culpā z gratiam.**
An requiratur intentio. ministri.
Quid celebraturus intendere debeat.
Qualis debeat esse intentio. an sc̄s actualis requiratur.
De sacerdote furioso lunatico. vel alia ex cā vsu rōnis puato.
De sacerdote demoniaco.
De eo qui est in peccato mortali.
De certitudine requisita q̄ nō sit in peccato mortali.
De eo qui estimat se esse in peccato mortali licet nō sit.
De eo qui postq̄ missam incepit vel preparatus est recordat. peccati mortalis de quo nō est confessus.
De perpetrante peccatum luxurie z statim post hoc penitens re et confitente.
- Resoluit septem dubia que oriuntur circa ieiunium. sobrietatem. z somnum ministri.**
De ieiunio ad ministrum celebraturum requisito.
De recordante post missam se ieiunium soluisse.
De eo q̄ trāsglutit reliquias post comestione in ore relictas.
De eo q̄ gargarizando vel os lauādo pay aque trāsglutit.
De eo q̄ cibū vel potū tarda hora sumptū nondū digessit.
De eo qui vomitum patitur vel passus est.
De eo qui per totam noctem nō dormiuit.
- Resoluit quinque dubia circa celebratōnis abstinentiam eiusdemq̄ frequentiam occurrentia.**
De omnimoda celebratōnis abstinentia.
De celebratōnis frequentia.
De celebratōne quotidiana.
De eo qui ad celebratōnem bene dispositus est. z tamen abstinere propter sacramenti reuerentiam.
De celebratione vno die pluries fienda.
- Capitulum tertium duos continet articulos.**
Resoluit quinque dubia circa locum celebrandi communem (videlicet ecclesiam) incidentia.
Quis sit locus cōmunis debitus z pueniens ad celebrandus.
An licite possit quis extra ecclesiam celebrare.
Quid agendū si in aliqua regione nō inueniat ecclesia psecrata.
An in mari aut in fluminibus liceat celebrare.
An in omni loco consecrato licite possit celebrari.
- Resoluit septem dubia que circa locum proprium celebratōnis (videlicet circa altare) occurrere possunt.**

Operis

¶ Resoluit sex dubia q̄ circa locū p̄mū scz altare occurrere possunt. **Arti. ij.**

I An licite celebrari possit super aliquo alio q̄ altari

ij De qualitate altaris.

iii De operimentis z ornatu altaris.

iiii An super quolibet altari consecrato liceat celebrare.

v De altaris portabilis z ad celebrandum apti quantitate

vi De omissione alicuius suprapositorum

Dubiū

Capitulum quartum duos includit articulos.

¶ Resoluit quatuor dubia occurrentia circa t̄ps celebrandi comune. scdm. **Arti. i.**

I An indifferēter in nocte z in die liceat celebrare.

ij An ne in aliqua nocte quis licite possit celebrare

iii An liceat ante initium diei celebrare

iiii De celebrante qui credit diem incepisse z tñ nondum incepit

¶ Resoluit tria dubia q̄ se offerunt circa tempus celebrandi scz horam. **Arti. ij.**

I Qua hora diei celebrare liceat

ij A quo tempore accipiendum sit principium diei

iii De non obseruante tempus celebrandi debitum

Capitulum quintum habet tres articulos.

¶ Resoluit quinqz dubia q̄ circa vestes z indumēta sacerdotalia insurgūt. **Arti. i.**

I An celebraturus sp̄alibz debeat indui vestibz z indumētis

ij Que z quot sunt huiusmodi indumenta

iii De benedictione talium vestium.

iiii De celebrante absqz vestibus z indumentis benedictis

v De mūdicia talū vestīū z indumētoꝝ ceteroꝝqz correctioꝝ

Dubiū

¶ Resoluit quattuor dubia que circa vasa ad celebrandum oportuna et necessaria occurrunt. **Arti. ij.**

I An ad celebrandum specialia requirantur vasa.

ij Que z quot sunt huiusmodi vasa

iii De materia talium vasorum

iiii De consecratione talium vasorum

¶ Resoluit octo dubia circa circumstantias z alia exteriora ad missam **Arti. iij.**
occurrentia z necessaria

I De necessitate libri missalis

ij De exigentia ignis siue luminis candelę

iii De oportunitate ministrantis

iiii De conditōe z qualitate ministrantis

v Quid si ministrans recedat de altari dimittendo celebrantem solum. z postea reuertatur.

vi Quid si postea non reuertatur

vij Quid de sacerdote recluso vl heremita z solitario celebraturo

viii Quid si quis omittat aliquid de supradictis requisitis.

Dubiū

A ij

Summarium

Capitulum sextum tres in se claudit articulos.

Arti. i.

Resolvit decem dubia que oriuntur circa agenda et dicenda ante missam

In aliquid ante missam specialiter agendum sit.

In debita et sufficienti preparatione ad celebrandum

In quibus celebraturus se debeat probare et examinare

In qua requiratur diligentia ad predictam examinationem.

In certitudine sufficientis diligentie

In quo consistat sufficientis conscientie purgatio

In si celebraturus non possit habere confessorum

In ornatu conscientie celebraturi

In requiratur solutio horarum canonicarum ante celebrationem.

In per supradicta sint aliqua alia ante missam dicenda agenda

Arti. ii.

Resolvit. xiiij. dubia circa dicenda et agenda in missa modumque dicendi et agendi incidentia

In que sunt in missa dicenda et agenda. et quomodo

In aliquid in missa dici debeat quod in missali non continetur

In verba canonis secrete dici debeant

In cetera verba alia et intelligibili voce dici debeant.

In in memoriis debet aliquorum fieri nominatio.

In an celebrationem possit haberi memoria aliquorum notatum.

In requiratur attentio celebrantis circa dicenda et agenda.

In requiratur devotio in celebrante.

In celebrans debeat stare capite discooperto.

In de quo debet fieri ablutio post assumptionem sanguinis

In sacerdos a missa incepta possit desistere

In quid si sacerdos missa incepta moriatur vel infirmitate incidat

In quid si celebranti sanguis per nares erumpere incipiat

In de sacerdote mittente aliquid vel aliqua de superioribus.

Arti. iii.

Resolvit quatuor dubia que occurrunt circa dicenda agenda et cauenda a sacerdote post missam

In aliqua specialiter sint dicenda post missam celebrationem

In aliqua sint specialiter agenda post missam.

In que sint post celebrationem cauenda.

In statim post missam celebrationem liceat comedere vel bibere.

Dubiū

Capitulum septimum sex continet articulos

Arti. i.

Resolvit sex dubia circa panem consecrandum occurrence

In quis et qualis debeat esse panis consecrandus

In quid si sacerdos percipiat panem non esse triticum vel in debite fore consecrum

In quid si panis appositus percipiat esse corruptus.

In quid si panis non fuerit appositus vel fuerit ablati.

In quid si panis sit dispositus ad corruptionem.

In in aliquo casu sacerdos possit dicere missam et non presecrare

Dubiū

Operis

¶ Resoluit hic octo dubia que incidunt circa panem consecratum in alta **Arti. ij.**
ri ante sumptionem.

I An sacerdos panem psecrans teneat sumere panem psecratum

ij An in tali casu teneat semp totum panem psecratum sumere

iii Quid agendum sit de particulis ab hostia psecrata resolutis

iiii Quid agendum sit si hostia vel pars hostie ceciderit in calicem de manu celebrantis

v Quid agendum sit si ceciderit hostia vel eius particula supra terram aut lapidem. aut supra aliud huiusmodi.

vi Quid si sacerdos tãgit hostiã cũ naso barba mento aut veste.

vii Quid si hostia psecrata aliq casu fuerit amota d altariz amissa

viii Quid si corpus christi appareat sub specie carnis vel pueri

Dubii

¶ Resoluit septẽ dubia circa corpus xpi post sumptionem occurrentia. **Arti. iij.**

I Quid si i sumptõe sanguis remaneat ps hostie i fundo calicis

ij Quid si post sumptionem sanguinis christi reperiantur particule de hostia resolute.

iii Quid si post sumptionem sanguinis christi reperiatur super altare aliqua integra hostia

iiii Quid agendum est si celebrans statim post sumptionem corporis christi patiatur vomitum.

v Quid si quis post sumptionem statim emittat per secessum

vi Quid si hostia psecrata refluata iueniat putrefacta vl corrupta

vii Quid si hostia psecrata cõesta fuerit a mure vl alio aiali buro

¶ Resoluit. xiiij. dubia que se ingerunt circa vinũ priusq consecratur. **Arti. iiii.**

I Quod z quale debeat esse vinum consecrandum.

ij Quid si loco vini alius liquor fuerit positus in calicem

iii Quid si impositum fuerit vinum corruptum

iiii Quid si ex negligentia nihil in calice positum fuerit

v Quid si vinum calici impositum sit dispositũ ad corruptõem

vi An in musto possit confici hoc sacramentum

vii An vne integre permiscere possint vino consecrando

viii An confici possit hoc sacramentum in nectare vel vino cõdito

ix An possit in vino puro pfici sine permixtione aque.

x Que z qualis debeat esse aqua vino permiscenda.

xi De quantitate aque vino permiscende.

xii An sufficiat q aqua vino permisceatur in dolio

xiii An liceat sacerdoti celebraturi non consecrare vinum facta prius consecratõne panis.

xiiii Quid si vinum dum psecrari debet dephendatur p gelatum.

¶ Resoluit octo dubia circa vinũ psecratũ ante sumptõem incidentia

I Quid agendum sit celebrans post psecratõnem percipiat aquã non fuisse vino admixtam

ij An sacerdos celebrans teneatur semper sumere vinum consecratum sine sanguinem christi

iii Quid si sacerdos aliq nō possit sumere vinũ z sic neq sanguine

Arti. v.

Dubii

A iiii

Summarium

Dubiū

Arti. vi.

- Quid si cū sumi debeat sanguis christi spēs vini sit congelata
 Quid si aranea. musca. vel aliquod tale huiusmodi casualiter
 ceciderit in sanguinem christi.
 Quid si ante sumptionem sanguinis christi celebrans percipiat
 venenum esse immixtum
 Quid si sanguis in parte fuerit effusus. aut de calice stilla uerit
 Quid si sanguis ex toto fuerit effusus.
 Resoluit sex dubia que circa sanguinem post eius sumptionem occurrūt
 Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis percipiat aliquā
 guttam adherere calici
 Quid si huiusmodi guttam percipiat adherere casule. manib.
 pulo vel alteri huiusmodi.
 De ablutione digitorū faciēda sup calicē post sanguis sumptionem
 De eo qui post sumptionem corporis vel sanguinis christi uige-
 tur sputo vel tussi vel screatione
 De patiente vomitum post sanguinis christi sumptionem vel
 emittendo per secessum
 Quid si sacerdos post sumptionem sanguinis christi dephens
 dat venenum aut animal venenosum fuisse in calice

Capitulum octauū duos cōprehendit articulos

Arti. i.

Dubiū

Dubiū

- Resoluit. xvi. dubia circa formam consecrationis panis emergentia
 Quid sit sufficiens et debita forma consecrationis panis
 An hec coniunctio (enim) sit de substantia forme.
 An sacerdos proferens solum verba consecrationis sup panem
 aptum consecret illum.
 An per illa verba in aliud ideoma mutata fiat consecratio.
 An sacerdos addendo aliq alia vba ad p̄dictā formā p̄secret.
 An diminuens vel subtrahēs aliqd de p̄dicta forma p̄secret.
 An incongrue proferens verba consecrationis consecret
 An faciens transpositionem verborū consecret
 An faciens interuallum in prolatione verborū consecret.
 Quid si celebrans nō recolat se dixisse verba p̄secrationis. aut
 aliqua alia que dici debent
 An sacerdos p̄ illam formam possit p̄secrare panem absentem.
 An sacerdos possit consecrare omnem panem presentē in qua
 cūqz quantitate fuerit.
 An sacerdos verba consecrationis proferendo p̄secret omnem
 panem super altari existentem
 An pluribz hostijs appositis et sacerdote intentōez suā in platioe
 p̄boz solū ad illā dirigente quā manu tenet oēs p̄secrent
 Quid si sacerdos intendat solum consecrare centum hostias.
 et apposite sint plures vel pauciores.
 Quid si apposite sint multe hostie. et sacerdos intendat solum
 aliquas illarū consecrare.

Operis

Resoluit tria dubia que incidunt circa formam consecrationis vini. **Art. ij.**
Que sit sufficiens et debita forma consecrationis vini
An omnia verba in illa forma posita sint de substantia forme.
De significacione huius dictonis calix in forma predicta **Dubium**

Capitulum nonum sex in se continet articulos

Arti.	i ii iii v vi	}	Subdiuis dit partem	}	Primam Secundam Terciam Quartam Quintam	}	Arponit intentionem ac roem eo qd in ipsa dicunt.									
								}	}	}						
											}	}	}			
														}	}	}

Premittit diuisione
totius misse in quos par
tes principales In quaz

Preparatio.
Oblatio.
Consecratio.
Sumptio
Oratio et actio

Capitulum decimum habet articulos duodecim

Arti.	i ii iii v vi vii ix x xi xii	}	Declarat roem et scatonem	}	Tertio: Liturificatio. Altaris osculatio. Sacerdotis versio et salutatio. Sextus variatio Tercata crucis signatio Hostie fractio. Partis hostie in calicem missio. Osculi pacis datio Vini non consecrati sumptio. Primi Secundi Tercij Quartij Quinti. Sexti. Septimi. Octauij. Noni. Decimi.	}	Continet breuem epilogum cum pclusionem huius operis.																														
								}	}	}																											
											}	}	}																								
														}	}	}																					
																	}	}	}																		
																				}	}	}															
																							}	}	}												
																										}	}	}									
																													}	}	}						
																																}	}	}			
																																			}	}	}

Articulus primus
enumerat decem gene
ralia que in missa pres
sertim solenni et circa
eam aguntur. quoruz

Finis summarij

Capitulum

Incipit tractatus dubiorum ac difficultatum circa officium misse et ea que ad debitam eiusdem celebrationem exiguntur frequentius occurrentium iuxta sacrorum canonum constitutiones. probatorumque doctorum. firmiores atque tutiores sententias. resolutorius

Capitulum primum de intentione collectoris et materia tractanda. tractandorumque numero. distinctione atque ordine duos continens articulos

Art. i.

Premittens prefationem. intentum tractandorum exponentem

Prefatio

Officium quanto maius et dignius est tanto cum maiori cura sollicitudine atque diligentia exercendum est. Grauius enim quis delinquit si exequendo circa hoc negligentiam defectum vel errorem aliquem admiserit. Inter omnia autem officia humane facultati commissa non est aliquod maius dignius aut difficilius quam debita missarum celebratio. in qua sacramentum corporis et sanguinis Iesu Christi redemptoris nostri consecratur. immolatur et sumitur. Sacro canone attestante. Non modica inquit res est unam missam facere. et valde felix est qui unam digne celebrare potest. Nestat igitur ut nullo gravius periculo peccetur quam si in executione huius dignissimi officii negligentia vel error committatur. Et propter ut sacerdotes simplices qui noticiam canonum non habent. neque se facilem recursum ad superiores suos aut ad viros doctos habere possint. melius cauere valeant ne circa maximum istud mysterium deficiant vel errarent. Et ubi aliquis horum pragerit debitis remediis emendare sciant. valde utile atque necessarium fore iudicauimus. ut circa hec oportuna eis tradatur instructio. Quod ut lucidius fiat circa singula que ad debitam misse celebrationem exiguntur dubia frequentius occurrentia mouebuntur. Et quorum resolutionibus congrua ipsius defectibus et erroribus remedia atque cures de poterunt adhiberi.

Art. ii.

Numque distinctionem et ordinem tractandorum per dubij solutionem prenotans.

Ad prenoticiam tractandorum premititur hoc dubium.

Quot et que ad debitam ac ordinatam dignissimi sacramenti eucharistie et misse celebrationem requirantur.

Dubium

I Minister siue sacerdos ad celebrandum idoneus

ii Locus celebrandi conueniens

iii Tempus celebrandi congruum

iiii Materialia ad ornatum vel congruentiam celebrationis opportuna. ut vestes et cetera huiusmodi.

Quius solutio est

v Sunt noue genera

Sol. neralia ad quod omnia

necaria reduci possunt

v Cereponie i dicendis et agendis presuere.

vi Materia ad consecrandum apta. scilicet licet panis et vinum.

Secundum

- vij **F**orma psecrationis vtriusq; debita
 vij **N**oticia intentionis ac rationis eorū
 que in missa dicuntur.
 ix **I**ntelligentia rōnis et significatōnis
 eorū que in missa et circa eam aguntur.

Circa hec q̄ dubia ac difficultates septi⁹ obuiet sacerdotib; missas cele-
 braturis aut celebrantib; p nouem sequentia capitula elucidabit.

Capitulū scdm de dubijs occurrentib; circa ministrū siue
 psonā ad celebrandū idoneam quinq; includens articulos

Sex dubia resoluens circa ministrum celebraturum ratione ordinis **Art. i.**
 et officij sui exequutionis occurrentia.

- I** **Q**uis sit minister idoneus ad celebrandum et conficiendum si-
 ue consecrandum corpus et sanguinem christi
Sol. Solus sacerdos rite ordinatus.
ij **U**trum ille qui credit se esse rite ordinatum. et tamen non est rite
 ordinatus conficiat hoc sacramentum.
Sol. De hoc nō habetur certitudo. pie tamen credi potest q̄ cōficiat
 virtute ecclesie. et q̄ summus sacerdos suppleat defectum. et q̄ nō
 permittat periculum imminere ecclesie sue et eam decipi
iiij **Q**uid agendum sit si quis post inceptam missam habeat conscis **Dubiū**
 entiam q̄ non sit sacerdos rite ordinatus.
Sol. Si hoc contingat ante consecratōnem. tunc dimittat missam im-
 pfectam. aut conscientia deponat. Si post psecratōnem pcedat et
 postea superiorem suum accedat et casum sibi exponat.
iiij **U**trū heretic⁹. scismatic⁹. degradat⁹. irregular⁹. infamis. excoīcat⁹
 vel suspens⁹ possit p̄ficere h̄ sacramentū et ordinate celebrare.
Sol. Quilibet. istoz potest p̄ficere. sed nō debet. quia conficiendo pec-
 cat. Et ita nullus ipsoz potest ordinate celebrare
v **Q**uid agendum sit si quis post missam inceptam recordetur se
 esse excoīnicatum de quo prius non habuit memoriam.
Sol. Si ptingat hoc añ psecratōem tutius est vt missam deferat nisi
 timeat graue scandalū. Si po post psecratōem assumat ppositū
 humilr petendi absolutōem et satisfaciendi. et pcedat in missa
vi **Q**uid agendum sit si quis post missam inceptam habeat remor⁹
 sum de irregularitate.
Sol. Si fiat añ psecratōem tutius est q̄ missam deferat. Si post con-
 secratōem doleat et pponat atq; conet facere qd̄ in se et pcedat.
Resoluit sex dubia q̄ incidunt circa dispōem corporis ipsius ministri. **Art. ii.**
I **U**trum sacerdos mutus vel loquela priuatus possit consecrare
 seu conficere hoc sacramentum
Sol. Non. oportet enī p̄ficientē habere facultatē sermonis siue loq̄le
 quā si amiserit post susceptū ordinē p̄ficere nō p̄t. eo q̄ non possit
 verba consecratōnis et alia proferenda vel dicenda dicere
ij **U**trū habens aliquē aliū defectū in corpore possit missam celebrare

Capitulum

Sol. Si hz aliquē defectū q̄ reddit cū inhabilē aut impotentē ad dicēdum vel faciendū ea que ad debitam celebratōem eriguntur. puta si careat visu vel digitis quibus tractari leuari vel frangi debeat hostia. Vel si habeat defectum notabilem q̄ fm iudiciū prelati sui ordinarij generet scandalū si celebret. non potest celebrare. Quis possit alia que sunt sacerdotalis ordinis exercere.

Dubiū

ij Sol. Si non sit factus impotens per corrosionem membrorum potest celebrare in occulto. Coram alijs tamen leprosis potest etiam celebrare in publico

iiij Sol. Utrum patiens morbum caducum possit celebrare. Si cadat frequenter. vel emittat spumam aut vocem confusam nō potest celebrare. Si vero raro cadat nec emittat spumam &c. potest dūmodo habeat coadiutorem sacerdotem

Dubiū

v Sol. Utrum patienti fluxum sanguinis vel seminis liceat celebrare. Licet nisi aliud impedimentum obstat. Si quis talem fluxum sanguinis patiat̄. ut susceptus in stomacho statim per seculum emittat. celebrare non debet.

vi Sol. Utrum pollutus pollutione nocturna possit licite celebrare. Pollutio nocturna quāvis fm se considerata non sit peccatum ex eo q̄ absq̄ vsu literi arbitrij contingit. tamē ratōne sue cause habet quandoq̄ peccatum annexum. cuius est effectus vel signum. Ideo p̄mo p̄sideranda est pollutōis nocturne causa. que triplex esse p̄t. Prima est extrinseca sp̄ialis. s. demonū illusio. q̄ quōq̄ p̄uenit ex p̄cedenti negligentia p̄paratōis ad deuotōnem. p̄sertim cū q̄s ad dormiendū accedit. que potest esse peccatum vel mortale vel veniale. Quandoq̄ vero p̄uenit ex sola nequitia demonū volentū impedire hoīem a sumptione huius sacramenti. Secunda causa est intrinseca sp̄itualis. s. cogitatio p̄cedens lasciuia. que quādoq̄ est ex p̄cupiscentia & delectatōe. vbi si assit p̄sensu erit peccatum mortale. Si autē desit consensus erit peccatum veniale. Quandoq̄ autē potest esse sine omni peccato. ut cum aliquis causa lectionis vel disputatōis cogatur de talibus cogitare. Et si hoc fiat sine p̄cupiscentia & delectatōe. non erit cogitatio immunda. sed honesta. ex qua tamē pollutio sequi potest. Tercia causa est intrinseca & corp̄alis. videlicet sup̄fluitas vel debilitas naturae aut sup̄fluitas cibi vel potus. que quandoq̄ est cum peccato vel mortali vel veniali. ut cum prouenit ex sup̄fluitate cibi vel potus. Quandoq̄ autē est sine peccato. ut cum prouenit ex debilitate nature. Si igitur pollutio ex aliqua dictarū causarū contingat prout est cum peccato mortali. nō licet polluto celebrare nisi post viginti quattuor horas. Si vero accidat q̄ ex aliqua illarū causarū fm q̄ est sine peccato vel soluz cum veniali peccato. potest pollutus licite celebrare. Utrum tamē si propter reuerentiā abstineat laudandus est. nisi necessitas vel vitatio scandali viget. Utrum tū est. q̄ non semper de facili potest percipi ex quali causa p̄

Secundum

veniat. Ideo in dubio tutius est abstinere. nisi vgens necessitas incubat vel deuotio specialis instiget. aut alias nulla idispositio debite reuerentie obuias assit. Ita sentiendum videtur de pollutione nocturna siue in somno siue in vigilia finatur. **¶** Si quis post euigilationem habeat consensu delibetato complacentiam et delectationem cum appetitu futuri operis. in quo casu tutius abstinetur

¶ Resoluit decem dubia emergentia circa habitudinem mentis ipsius ministri celebraturi quantum ad intentionem. usum rationis. culpam. et gratiam. **Art. iij**

I **¶** An ad conficiendum hoc sacramentum et celebrandum requiratur intentio ministri

Solo. Cum ad perfectionem cuiuslibet sacramenti requiratur intentio ministri. eo quod perfectio illa sit per actum humanum a voluntate procedentem que per intentionem determinatur et specificatur. constat quod maxime ad perficiendum et celebrandum hoc excellentissimum sacramentum exigitur intentio ministri. Unde et quidam glossa super Mattheum dicit. Quantum intendis tantum facis.

¶ Que debeat esse intentio sacerdotis siue quid debeat intendere sacerdos consecrare volens.

Solo. In omnibus sacerdos debet intentionem suam conformare intentioni ecclesie. hoc est quod intendat illud facere quod ecclesia intendit et facit cuius ipse in hominibus minister. Intendit autem ecclesia facere quod Christus fecit Christus pro transubstantiavit panem in corpus suum et vinum in sanguinem per verba consecrationis. hoc etiam debet intendere sacerdos

¶ Qualis intentio circa materiam ciborum et potuum consecrationis necessario requiritur. an scilicet semper actualis exigatur vel aliqua alia sufficiat

Solo. Intentio actualis non necessario requiritur. intentio autem virtualis per necessaria est. Dicitur autem intentio virtualis cum prius habuit actualem intentionem consecrandi. et ex illa motus est ad consecrandum. posito quod actualiter non cogitet quando verba consecrationis profert. virtualiter manet prima intentio. et hec sufficit nisi contra intentionem sequatur. Veritatem studiose curare debet sacerdos ut etiam actualem intentionem adhibeat alioquin timendum est quod a peccato non excusetur

¶ An sacerdos furiosus. lunaticus. vel alia ex causa usu rationis priuatus possit perficere hoc sacramentum et licite celebrare.

Solo. Quia ad consecrationem huius sacramenti requiritur intentio ministri. ut circa resolutionem primi dubij huius articuli patet. Exigitur etiam ad celebrationem deuotio et sumptus examinatio. ut infra dicitur. Ideo si quis ita usu rationis quacumque ex causa sit priuatus ut nunquam haberi possit. neque perficere potest. neque celebrare. Si vero raro usu rationis puerit et illo frequenter vratur. neque obstat aliud impedimentum. perficere quidem potest eo ipso et celebrare dummodo habeat coadiutorem sacerdotem

¶ An demoniacus possit celebrare

Solo. Si fuerit ex toto liberatus potest celebrare. alias non potest quod per expel

Dubium

Dubium

Capitulum

scientiam probari potest. Est autem tempus probationis arbitrium iuxta discretionem prelati pensantis circumstantias persone vel dignitatis vel alia huiusmodi.

Dubium

vi

Solo.

Utrum aliquis sacerdos existens in peccato mortali possit consecrere hoc sacramentum et licite celebrare.

vij

Solo:

Consecrere potest sed non debet. quia peccando peccat mortaliter. Unde cum talis celebrat duo peccata mortalia distincta committit. Unum quod indigne consecrat. aliud quod indigne sumit.

Utrum celebratur? teneat esse certus quod non sit in peccato mortali. Triplex inuenitur certitudo. Quaedam supernaturalis. que per solam diuinam reuelationem habetur. et talis hic non requiritur. Alia est naturalis qua quis per sensum vel intellectum euidenter certus est de aliquo. et illa etiam hic non est necessaria. Tercia est moralis siue civilis. que nec habetur ex reuelatione diuina. nec ex euidentia rei. sed ex probabilibus coniecturis magis ad unam partem quam ad alteram inclinantibus. et ad istam tenetur celebraturus in proposito dubio. ut scilicet post diligentem et sufficientem conscientie discussionem (de qua infra capitulo sexto articulo primo) certus sit modo predicto se non esse in peccato mortali. et hec certitudo hic etiam sufficit.

Dubium

vij

Solo.

Quid sentiendum sit de eo qui licet non sit in peccato mortali. tamen secundum conscientiam scrupulosam estimat se esse in peccato.

ix

Solo.

Talis debet vel conscientiam scrupulosam deponere. vel desistere a celebratione cessare.

x

Solo.

Quid agendum sit si sacerdos postquam missam incepit vel ad incipiendum preparatus recordatur peccati mortalis de quo non est confessus. Talis debet penitere cum proposito confitendi et satisfaciendi. et si habere possit confessorem statim confiteatur. nisi hoc absque graui scandalo fieri non possit.

x

Solo.

Utrum peccans peccatum luxurie et statim post hoc penitens et confitens possit licite illo die celebrare.

Solo.

Non licet. sed abstinere debet ad minus per viginti quatuor horas. ut supra dictum est in articulo. ij. de polluto pollutione nocturna.

Art. v.

i

Solo.

Resoluit septem dubia que occurrunt circa ieiunium. sobrietatem et somnum ministri celebraturi.

Utrum sacerdos non ieiunus possit consecrere et celebrare. Duplex est ieiunium. Unum est ecclesie. quo scilicet quis unam comestitionem vnius diei non transgreditur. et hoc non soluitur per sumptionem medicine vel aliorum que non nutriunt dummodo in parua quantitate sumantur. Tale ieiunium non sufficit celebrandi. Aliud est ieiunium nature. quod est privatio cuiuscunque suscepti in stomachum vel viam ad stomachum occupans per modum cibi potus. siue nutriat siue non. vel per se vel cum alijs. Suscepti dicti mus a principio diei a quo quis dicit ieiunus. hoc est a media nocte. et tale ieiunium requiritur ad celebrandum. Unde si quis non

Secundum

lit hoc modo ieiunus. Quis possit perficere et celebrare. tamē nō debet. quia grauius peccaret. Et ideo cū quis ē plures missas eodē die celebraturus nō debet sumere ablutōis vinū. nisi in vltima missa. vt inferius circa resolūtōnem vltimi dubij articulo quinto huius capituli latius dicitur.

Quid agendū sit si quis post missam inceperat recordetur se ieiunium soluisse.

Solo.

Si recordet hoc an psecratōem tutius est q̄ cesset. nisi graue scādalum timeat. si post consecratōem. pcedat et pficiat nō obstante q̄ nō sit ieiunus. quia pceptum de pceptione sacramenti maius est q̄ pceptum q̄ a ieiunis sumatur.

iiij.

Utrum transgluticiens reliquias que post comestione in ore remanserunt possit celebrare.

Solo.

Si casualiter transglutiantur non impediunt celebratōnem. quia nō transiuntur p modum cibi. sed saluē cui pmiscetur. Si vero studiose id fiat abstinendum est.

iiij.

Quid si quis gargarisando. vel os mutando parum de aqua aut de vino transglutiat

Solo.

Sicut in dubio precedenti.

v.

Si quis tarda hora comederit vel biberit et nondum digesse rit illum cibum. vtrum ei liceat celebrare.

Solo.

Si ex hoc nō red datur multū indispositus ad debite celebrandum. tūc lz. Si x̄o ex hoc multū p̄turber et indisponat tutius ē vt abstineat. Vñ d̄r glosa. circa canōne Nihil. vij. q. p̄ma. Si q̄s etiā an mediū noctis comederit. et adhuc sentiat eructationes ex nō digestionē cibi. q̄ diu cibū sentit nō celebrabit.

vi.

Utrum partiens vomitū vel iam passus licite possit celebrare

Solo.

Si quis ex infirmitate sustineat illam passionem. debet abstinere quousq̄ sanetur.

vij.

Quid si per totam noctem non dormierit

Solo.

Sicut i pcedēti dubio Dicit em̄ glosa in. c. p̄stituerit. de accu. de vinolēto qui in taberna p̄noctauit. et altera die nulla p̄missa dormitōne celebrauit. q̄ nō videtur ieiunus sed pransus celebrasse p̄pter indigestionē. Et glosa circa canōne sacramenta de p̄scre. dist. i. Ieiunū inquit celebrata digestionē.

¶ Resoluit quinq̄ dubia circa celebratōnis abstinentiam eiusdemq̄ Arti. iiij. frequentiam occurrentia.

I.

Solo.

Utrum liceat sacerdoti abstinere omnino a celebratōne. Si sacerdos per sententiā eccl̄ie sit ordinis exequutōne priuatus. vel si debilitate aut egritudine factus sit impotens vel ineptus ad celebrandum. tunc nō tenetur celebrare. Si vero nō sit priuatus potestate celebrandi aut alias factus impotens tunc nō licet ei omnino abstinere quin saltem teneri videat ad celebrandū in p̄cipuis festis. et maxime in illis dieb̄ in quibus p̄suliueles communicare consueuerunt.

Dubij

Dubij

L. B. ii

Capitulum

i
Solo. **U**trum expediat sacerdoti ut frequenter celebret.
Si frequenter sit ad celebrandum dispositus expediat ut frequenter celebret. Gratissimum enim sacrificium illud est domino. et magnas ac inenarrabiles hoc sacramentum virtutes habet. ideo perutile est sepius celebrare et sumere. ut fructus eius frequentius percipiatur.

Dubium

ii
Solo. **U**trum liceat alicui quotidie celebrare.
Circa usum huius sacramenti ex parte celebrantis et sumentes duo requiruntur. Primum est desiderium coniunctionis ad christum quod fit per amorem. Secundum est reverentia que pertinet ad timorem. Primum incitat ad quotidianam huius sacramenti frequentationem. secundum vero retrahit. Unde si quis experimentaliter cognoverit ex quotidiana celebratione fervorem amoris augeri et reverentiam non minui. talis quotidie celebret. Si quis autem senserit per quotidianam frequentationem reverentiam minui et fervorem non multum augeri. ille interdum abstinere ut cum maiori reverentia et devotione postea celebret.

Dubium

iii
Solo. **U**trum quis sic dispositus ut laudabiliter possit celebrare. et possit etiam laudabiliter propter sacramenti reverentiam abstinere melius ac laudabilius faciat a celebratione abstinendo quam celebrando.
In tali casu melius salubrius et laudabilius est ut celebret quam abstinere. Nam ex celebratione multos fructus huius sacramenti percipere potest. ut patet ex solutione secundi dubij precedenti quibus abstinendo privatur. Celebratio preterea ex charitate procedit. abstinencia vero ex timore. ut patet ex resolutione tertij dubij. Charitas autem timori preferitur. Nec validum est quod abstinens se putat postea melius fore dispositum. quod fieri potest quod minus fiat dispositus. Incertum est etiam si unus quis deinceps sit celebraturus. Scit etiam quod celebrando assequatur aliquam gratiam specialem quam abstinendo non potest acquirere. nec unus quis fortassis recuperabit.

iv
Solo. **U**trum liceat alicui plures missas uno die celebrare.
In die natiuitatis dominice potest quis tres missas celebrare ut habet de cele. miss. c. consilium. Addunt doctores quattuor casus necessitatis in quibus potest quis duas missas celebrare. Primus est. cum in die festo occurrat necessitas. ut propter missas diei dicatur missa pro defunctis. Secundus casus est. cum necessitas infirmorum exigit ut viaticum pro eis consecraret. Tercius casus est. cum superueniunt peregrini aut occurrunt nuptie celebrationem exigentes. Quartus casus est. cum propter defectum sacerdotum vel paupertatem ecclesiarum unus sacerdoti plures ecclesie commendatur. alias non licet nisi unam missam in die celebrare. ut habetur de conse. dist. prima. ca. Sufficit. Hoc autem cauendum est cum quis plures missas vult celebrare ne ablutionem sumat nisi in ultima. ut sic ieiunius maneat et celebret.

Tercium

¶ Capitulum tertium de dubijs circa locum celebrandi
occurentibus duos continet articulos

¶ Resoluit quinqs dubia circa locum celebrandi communem videlicet
ecclesiam incidentia

Arti. 1o

I Sol. Quis sit locus cōis debitus 2 pueniens ad celebrandū missam.
Regulariter sola ecclesia consecrata.

ii Sol. Vtrum ne quis possit licite quandoq; extra ecclesiam celebrare.
Potest de licentia episcopi vel superioris dummodo habeantur
necessaria ad celebratōnem requisita.

iii Quid si in terra vel regione aliqua non inueniatur aliqua eccle-
sia consecrata ppter destructōnem vel vastationem ecclesiarum.
Vel si quis in itinere constitutus 2 p̄sertim in nauigatōne vbi
non potest haberi ecclesia. vel constitutus in aliquo exercitu. vñ in
aliquo consimili ocurrente casu. vtrum ne quis posset alibi q̄ in
ecclesia celebrare. etiam sine licentia episcopi.

Dubiū

Sol. In talibus casibus tene potest si habeantur ibi omnia necessaria
ad celebratōnem misse requisita. potest enim celebrare sub domo
vel sub tentorio.

iiii Vtrum in mari vel in fluminibus in quibus naues frequenter
agitantur liceat alicui celebrare.

Sol. Nullo modo debet ppter periculum effusionis sanguinis Christi.
Vtrum in omni loco consecrato liceat celebrare missam.

Sol. Non. si cū locus sit interdictus. siue a iure. vt pollutus sangui-
ne vel semine. siue a iudice. videlicet per sententiam interdicti las-
tam contra locum illum. non licet ibi celebrari. 2 faciens contrariū
in hoc casu incurrit irregularitatem.

¶ Resoluit sex dubia que circa locū xp̄ium. s. altare occurrere possunt.

Arti. 2o

I Vtrum in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare super ali-
quo alio q̄ super altari.

Sol. Non licet nisi super altari vel fixo siue stabili. vel portatili siue
viatico. quod p̄ sup mensam fieri vel arcā vel aliud huiusmodi.

ii Quale debeat esse altare super quo celebrare licet.

Sol. Altare debet esse lapideum consecratum non enormiter factum:
Quibus altare debet esse coopertum 2 ornatum.

Sol. Quibus pallis 2 corporali cōsecratis de lino puro factis. nul-
lo colore tinctis. sed totaliter albis mundis 2 nitidis

Dubiū

iii Vtrum semper liceat sacerdoti super quolibet altari cōsecrato ce-
lebrare missam.

Sol. Non semper licet. nam postq̄ episcopus aliquis super aliquo al-
tari celebrauerit. non licet illo eodem die alteri sacerdoti sup illo
altari celebrari. nisi de licentia episcopi.

iv Quantum debeat esse altare portatile. vt sit aptum celebrationi
super eo fiende.

Capitulum

Dubiu

- Sol.** Tantū esse dicitur ut possit recipere pedē calicis et hostiā. et quod sacerdos manus super ipsum calicem hostia retinendo puenienter psecrare possit.
- vi** **Quid** si sacerdos aliquod de predictis requisitis omittat. utrum scilicet consecret celebrando.
- Sol.** Si obseruet alia ad consecrationem necessaria consecrat. sed tamen grauitus peccat scienter omittens

¶ Capitulum quartū de dubijs occurrentibus circa tempus congruum quo celebrari debet. duos habet articulos.

Arti. i.

¶ Resoluit quattuor dubia occurrentia circa tempus celebrandi communiter. videlicet circa diem.

i **Utrum** indifferenter in nocte et in die liceat alicui missam celebrare.

Sol. Non licet regulariter nisi in die. hoc enim sacramentum ad tempus gratia pertinet quod per diem significatur. Unde et saluator dixit. *De oportet operari donec dies est.*

ii **Utrum** ne aliquando liceat in nocte celebrare

Sol. Solum in duobus noctibus licitum est. videlicet in nocte natiuitatis christi. et in nocte resurrectionis.

iii **Utrum** ne liceat aliquando ante initium diei celebrare.

Dubiu

Sol. In tribus casibus licet. Primus casus. si necessitas postulet. ut si contingat aliquem infirmari ad mortem et non habeatur hostia consecrata potest sacerdos celebrare et consecrare. Secundus casus est. si episcopus sit in itineratione tunc potest ante diem celebrare vel facere celebrari coram se. Tercius casus est. si quis habeat dispensationem ab episcopo vel superiore ut possit celebrare ante diem. tunc tene potest aliter non est tutum. nisi aliqua rationalis et vigens necessitas superuenerit.

iiii **Quid** si quis celebret credens diem iam incepisse. sed tamen nondum incepit.

Sol. Quia quod parum distat nihil distare videtur. talis excusatur precipue si deuotio id postulat

Arti. ii.

¶ Resoluit tria dubia que se offerunt circa tempus celebrandi proprium. scilicet circa horam

i **Qua hora diei liceat missam celebrare.**

Sol. Missae solennes siue publice siue canones tribus horis celebrari debent. videlicet hora tertia in diebus festiuis. hora sexta in propriis festis diebus. et hora nona in diebus ieiuniorum. In hoc tamen obseruanda videtur debet consuetudo regionis vel religionis. Private vero missae celebrari possunt a principio diei. usque ad horam nonam. hoc est usque ad meridiem

Dubiu

ii **A quo tempore sumendum sit principium diei**

Sol. Principium diei non est accipiendum ab ascensu solis super nos

Quintum

strum horizontem. sed debet accipi ab illa hora qua radij solares incipiunt illuminare nostrum hemispherium. quod dicitur principium aurore. et incipit fulgere una hora et quinta parte unius hore ante corporalem solis ortum

Quid si quis celebrando non obseruet tempus debitum.

Sol. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria consecrat nihilominus. Sed tamen si ex contemptu vel scienter tempus debitum non obseruauerit mortaliter peccat faciens contra constitutionem et consuetudinem generalem ecclesie romane. **Dubium**

Capitulum quintum de dubijs que incidunt circa materia lia exteriora que ad ornatum vel congruentiam celebrationis requiruntur. tres continet articulos

Resoluit quinque dubia que circa vestes et indumenta sacerdotalia fi **Art. i.**
surgere possunt

I Sol. Utrum sacerdos celebraturus specialibus debeat indui vestibus. Sic congruum enim est ut quibus sacerdos usus fuit in sua ordinatione. etiam utatur illis in celebratione. Et quia in susceptione ordinis specialibus vestibus indutus fuit. ideo et talibus uti debet in celebratione.

II Sol. Que et quorundam huiusmodi vestes vel indumenta. Simplicium sacerdotum sex sunt indumenta. scilicet amictus siue humerale. alba. cingulum. manipulus. stola. et calula

III Sol. Utrum requiratur quod talia indumenta sint benedicta siue consecrata.

IV Sol. Sic debent enim esse sacra munda et honesta. nec alijs visibus **Dubium**

V Sol. Utrum celebrans absque vestibus et indumentis benedictis efficiatur irregularis.

Sol. Non. quia non inuenitur hoc in iure positum. verum tamen scilicet enter vel ex ignorantia crassa hoc faciens grauiter peccat.

V Sol. Utrum necessario requiratur quod tales vestes vel indumenta ceteraque requisita sint munda et nitida

Sol. Sic. nam ut habetur in capitulo. relinquit de custodia eucharistie. clericis precipitur ut oratoria. vasa. pale. corporalia et vestimenta munda et nitida conseruentur. Quod autem precipitur imperatur. et quod imperatur necesse est fieri. si non fiat penam habet. ut habetur. iij. q. i. ca. quod precipitur. Ne igitur illis qui maiores curam adhibent ut lineamina vel prohpudor si fas est dicere scilicet moralia sua sint munda et nitidiora. quam ea super quibus locari et tractari debet sacratissimum ac mundissimum corpus iesu christi.

Resoluit quattuor dubia que circa vasa ad celebrandum oportuna occurrere possunt. **Art. ii.**

I Sol. Utrum ad celebrationem missarum requirant aliqua vasa specialia

B. iij

Capitulum

Dubiu

Sol. Sic potiori ratione q̄ vestes speciales. ppter corpus z sanguine christi. vt decenter z reuerenter ibi possint collocari.

ij. Quot z que sint huiusmodi vasa.

Sol. Talia vasa sunt duo. scilicet calix z patena que necessarie requiruntur ad missę celebrationem.

liij. De qua materia debeant esse ista vasa.

Sol. Hec vasa debent esse de auro vel argento nisi paupertas obster.

liij. In quo casu sufficit q̄ sint de stanno

Sol. Anrum requiratur q̄ talia vasa sint consecrata

Sol. Sic. fortiori rōne q̄ vestes ppter causam superius expressam.

Arti. liij.

¶ Resoluit octo dubia occurrentia circa circumstantias z alia exteriora requisita in missę celebratione

i. An liceat alicui sine libro missali celebrare.

Sol. Non licet alicui. etiam si omnia memoriter sciret. Sed debet habere librum in quo ad minus missa dicenda cum canone continetur. z hoc propter periculum erroris quod ex obliuione vel distractione contingere possit

ij. An liceat alicui sine igne z sine lumine candelę celebrare

Sol. Non licet. in lege enī scriptum est. Ignis in altari meo semp ardebit. quod in celebratione huius sacramenti maxime obseruandum est vbi ille immolatur tractatur z sumitur qui est candelę lucis eterne. z qui venit ignem mittere in terram zc.

liij. Vt sacerdos solus nullo pntē licite possit celebrare missam.

Sol. Nullo modo licet. sed ad minus vnus debet esse presens. qui sacerdoti celebranti ministrat. z in persona ecclesie vel totius populi sacerdoti respondeat

Dubiu

liij. Quis conditionis z qualitatē debeat esse ministrans

Sol. Ministrans debet esse masculus z clericus. aut saltem sciens ministrare z respondere celebranti. Et si fuerint plures ministrantes debent etiam esse huiusmodi conditionis. vt notatur in capi. hoc quoq̄ de p̄le. dist. ij. z in glosa ibidem. vnde patet q̄ nulli fēmine (etia si sacramentalis fuerit) licitū ē ad missam ministrare.

¶ Quid si ministrans aliqua causa vel occasione recedat de altari dimittendo celebrantē solum. reuersus r̄i. vtrū celebrans debeat pcedere in missa. vel cessare donec ministrans redierit

Sol. Procedere debet quousq̄ aliquid occurrat in quo indigeat ministerio administrantis

vi. Quid si ministrans recedens non reuertatur

Sol. Sacerdos celebrans necessitate cōpulsus vicem administrantis suppleat respondendo z ministrando sibi ipsi. vel alium vocet.

vij. Quid de sacerdote inclusio vel heremita z solitario. an sez solus celebrare possit

Sol. Si ei nō suffraget copia ministrantis solus celebrare potest. alio aut nō. vt notatur in glo. circa solutionem quarti dubij allegata.

Sextum

vij **Sol.** Quid si quis omittat aliquid predictorum
Quāvis cōsecret scēnter tamē vel ex ignorantia crassa omittes
grauiter peccat. vt etiam circa superiora dictum est.

Dubiū

**¶ Capitulu sextū de dubijs que occurrunt in ceremonijs
consuetis z obseruandis in missa z circa eam tam in agēdis
q̄ in dicendis. tres includens articulos.**

¶ Resoluens decem dubia q̄ oriunt̄ circa agenda z dicenda ante missam
i **¶** Quid celebraturus missam aliquid specialiter agere debeat an
te missam.

Sol. Sic cum eū omne quod agere intendimus per studium conside
rationis p̄uenire debeat. vt sic ad id quod agendum ē p̄e
paremur maxime decet z fiat circa hoc dignissimū officium. ne
quis in preparatus accedens iudiciū sibi māducat z bibat. **P̄e**
requiritur itaq; debita ac sufficiens preparatio sacerdotis. qua ita
efficiatur dispositus z idoneus vt digne ad celebrandū possit ac
cedere. **¶** Illa z scriptū est. **Ante orationem p̄para animā tuā**

¶ In q̄ p̄sistat debita z sufficiens p̄paratio sacerdotis celebraturi
Sol. Preparatio illa p̄sistit in debita z sufficienti p̄scientie mundifica
tione z adoratione. que p̄equirunt debitā sup̄ius p̄batōem. id
est diligētē p̄scientie sue examinatioem. s̄m q̄ apostolus **Corin**
thecos monet ita scribens. **Probet aut̄ seipsum homo.**

Dubiū

¶ Et ita ex toto tria in genere re
quirunt ad debitam sufficientē z
dignam preparationem. scilicet

Probatio

Purgatio conscientie

Adornatio

¶ Qualiter z in q̄bus quis seipm probare z examinare debeat

Sol. Primo z añ omnia debeat cum diligentia conscientia suam discus
tere z examinare. p̄sertim a p̄xima p̄fessione debite facta. si ne in
terea incidit in excomunicatōem. irregularitatē vel suspensio
nem. aut aliquid aliud huiusmodi impedimentum. **Secundo**
diligenter p̄spicere debet si ne interea aliqua mala precipue mor
talia cōmiserit. si ne aliqua bona ad que obligatur omiserit. vl ne
gligenter p̄soluerit. **Tercio**. si aliqua huiusmodi inuenerit. an ex
toto corde de istis doleat. z ea p̄pter deum quem offendit deces
siterur. **Quarto**. an habeat firmum propositum emendandi vi
tam suam. z ab omnib; mortalib; cauendi in futurū p̄pter deum.
Quinto. an intendat omnia confiteri ante accessum ad celebra
tionem z iuxta arbitrium confessoris pro eis satisfacere. **Sexto**.
vtrum habeat rectam fidem cum debita intentione z conatu ad
debitē z deuote celebrandum. **Septimo**. an debitam diligentia
am in discussione z examinatioe predictorum adhibuerit. **Hec**
diligenter animaduertant sacerdotes concubinarij. lusores cras
pulosi. ebriosi. z alij consimiles in damnabili statu viuentes. pen
santēq; studiose qualiter ad celebrandum accedant. z q̄ eos vltio

Capitulum

diuina expectet.

iii Quanta requiritur diligentia in examinatione predicta vt sufficiens reputetur et debita.

Sol. Tanta requiritur quantā quis faceret in magno et arduo negotio pro magna et ardua relucanda aut graui incōmodo vitando et iuxta possibilitatē humane fragilitatis. Unde si quis huiusmodi diligentiam conscientie sue examinatione non fecerit. Indigne ad huius sacramenti celebratōem atq; sumptōem accedit. qz impresparatus. et ita dominici corporis et sanguinis reus iudicabitur. Quomodo possit quis esse aut fieri certus et debita et sufficiens diligentiam in praeteracta discussione fecerit.

Sol. Et quo hic nō requiritur euidentis certitudo. cū illa absq; diuina reuelatione haberi nō possit. sed exigat solū certitudo moralis siue civilis sicut in alijs agibilibus humanis p̄t quis ex pbabilibus coniecturis post examinationem de debita diligentia factam satis scire et certus esse an debita diligentia fecerit vel non fecerit in discussione praecedenti. et hoc sufficit quādmōdū etiā dictū est supra ca. ij. arti. iij. de certitudine essendi absq; peccato mortali.

vi In quo consistat debita et sufficiens conscientie purgatio
Sol. Talis consistit post debita examinationem factā in peccatorum praesentium mortalium et aliorum impedimentoꝝ si que per discussionem inuenta fuerint. totali et omnimoda remotione vel expulsionē. Ad quam expulsionē tria praecipue requiruntur. Primum est vera et perfecta contritio et peccatorum detestatio. p̄ quam q̄s deo (quē offendit) reconciliat. Scdm̄ ē pura et integra confessio. Tercium est recta et debita absolutio. Nō enī sufficit q̄ accedēs ad celebrandum sit p̄ contritionem reconciliatus deo. s; etiā requir̄ q̄ sit reconciliatus ecclesie. vt digne suscipiat sacramentū unitatis ecclesie qd̄ sit p̄ absolutōem. q̄ praedicit confessionē. Et iō si q̄s in peccato mortali exis quantūcūq; contritus ad celebrandū accedat nō p̄fessus et absolutus mortaliter peccat nisi in casu sequenti.

vii Quid agendū sit si quis nō possit habere copiam confessoris
Sol. Differat quousq; confessorē habuerit. et hoc si sine scandalo fieri possit. Si autē scandalū imineat celebret cum contritione et proposito confitendi tempore congruo. Si tamē ex negligentia sua confessor desit specialiter doleat.

viii Quibus ornamentis conscientia celebraturi debeat esse adornata.
Sol. Necessē est q̄ celebraturus sit ornatus recta fide. debita intentione. et sufficienti conatu ad digne celebrandum. Decens est etiam vt sit ornatus humilitate. castitate. iusticia et ceteris virtutibus. q̄ per vestes sacerdotales significantur.

ix Ut celebratur teneat dicere horas canonicas an celebratōem.
Sol. Ad minus tenet dicere matutinas an celebratōem. alio q̄n mortaliter peccat. Ad alias autē horas nō tenet an missam. nisi aliqua specialis constitutio eū ad hoc obliget. Congruū tñ est vt dicant prius ante celebratōem. et in ceteris obseruent consuetudo dyocesis

Sextum

Sol. **Dubiu**
 Ut sint aliqua alia dicenda vel agenda ante celebratōem missae. In hoc attendenda ē consuetudo dioecesis vel regionis sue. Tū ubi cōsuetū ē dicere istos ps. Quā dilecta. Benedixisti Indima. Credi di. De profundis. cū quibusdā precibus et collectis. Vel etiā quāda p salu mi et orōnes ad lotionē manū et induitiōne sacrae vestitū. et in ac cessu ad altare nō sunt ista omittenda. Soler etiā p mitteri p fessio generalis publica et osculatio altaris apud quosdam thurificatio q suo modo etiam obseruanda sunt.

Art. h.
 Resolues quatuordecim dubia occurrētia circa dicēda et agēda i missa.

I Sol. Que sint dicenda et agenda in missa. et quomodo Omnia ista sunt dicenda et agenda eo mō quo ordinatio ac p sue tudo dioecesis vel religionis celebrantis obseruari precipit

ii Sol. Ut sacerdos i missa possit aliqd aliqd dicere qm i missali teneat. Ut expedit q nihil aliqd dicat. p tñ cogitare aliqd ad deuō rōez citātia Tñ si affectū habeat ad aliqd dicēda illa cogitet mēte

iii Sol. Ut pba canonis debeāt dici secreta sic et orōes q secreta vocant

iv Sol. Sic propter multas causas quas non est opus hic recitare

v Sol. Utrum cetera preter canonem et secretam vel secretas si plures astant debeant alta et aubibili voce dici

Sol. Sic nō em sine ecclia fecit distinctiōem inter canonē et alia dicē da p hoc em excitant altātes. Si tñ solus ministrans assit. q for talis (vt apud quosdā religiosos puerū est) postea sit celebratō

vi Sol. Ut sub ministratōe se aliqūter recolligat meditādo nō vide tur hac de causa necessariū. debet tamē puerū loci seruari.

vii Sol. Ut in memorijs viuoz et mortuoz debeat aliqū fieri noiatō.

viii Sol. Nō ē necesse p tñ eos nominare ppter deuōrōnem augendam

ix Sol. Utrum sacerdos cupiens aliquozum noiatū habere memoriā possit ante celebratōnem hoc facere.

x Sol. Expedi vt ita faciat. pferim si publice sit celebraturus vel si multoz memoriā noiatū habere velit. Sicut etiā expedit vt ce lebraturus volens dicere aliq spelia p maiori deuōrōe excitāda

xi Sol. circa sumptionē sacramēti. hoc faciat an celebratōnem. vel etiam sub celebratione si missa in notis cantetur.

xii Sol. Utrum requiratur attentio celebrantis circa dicēda et agēda.

xiii Sol. Quādinodū nō necessario requirit actualitē intentio. vt sup. c. i. ar ti. ii. circa resolutiōem tertiū dubij dictū ē. Ita etiā nō necessario requirit actualis et p tñua attentio. p tñua attentio sp necessaria ē

xiiii Sol. Est autē p tñua attentio p tñua qdā relicta ex actuali attentōe pre uia et intentiōe p seuerandi in tali actuali attentōe. Debet tñ sa cerdos adhibere diligentia vt actualē attentōem retineat

xv Sol. Ut ad digne et debite celebrandū requiratur deuotio in celebrante

xvi Sol. Deuotio duobz modis p accipi. Primo p volūtate p mptēra dendi se ex dilectōe ad ea q p tñet ad dei famulatū. Secdo p fer uore dilectōis q mens cū quāda suauitate et delectatōe eleuet ad deu.

xvii Sol. Et fin. p tñuq. modū duplex potest esse deuotio. Quedam

Capitulum

em est actualis. quando scz actualiter voluntas prompte se tra-
dit diuino obsequio. vel mens actualiter feruet in dulcerone Ali-
est virtualis. vt cum ex actuali z preuia deuotione relinquitur qd
dam virtus que ad actus sequentes concurrir. **C**irca actua-
lem deuotionem duo sunt consideranda. s. deuotio ipsa. z conatus
ad acquirendam eam. Circa officium misse etiam duo atteden-
da sunt. scz misse celebratio. z ad celebrandum debita pparatio
Sacerdos itaqz celebraturus in pparatone circa examinatōem
et probatōem sui ipsius tenetur deuotionem habere pmo modo
dictam actualiter. hominis em est preparare animum. **D**e hac
deuotione videtur esse intelligenda glosa pma **Choz. xi. dicens.**
Indignus est qui non deuota mente accedit ad eucharistiam.
Ad deuotionem vero secundo modo dictam actualiter habēdā
nō tenetur. Ille em feruor dilectionis a domino gratuite datur.
vnde aliquando desideratus dari denegatur. vel datus alicui
subtrahitur fm q dispositio eius meretur. vel fm q salutē sue do-
minus nouerit expedire. **V**erum tamen celebraturus tenetur
toro conatu illum feruorem desiderare z possibilem diligentiam
adhibere. faciendo totum quod in se est vt sibi detur. **N**ecdo am-
nem teporem. distractōem z euagatōem mentis expellere. z si
aliquid huiusmodi occurrat deliberate nō tenere. hoc em facien-
do nō censetur indignus. sed sufficienter deuotus accedere. **U**n-
de si pro tunc ille feruor ei nō detur nō debet ppter hoc a celebra-
tione abstinere. sed absq scrupulo celebrare. **I**n ipsa autem cele-
bratione nō requiritur de necessitate deuotio actualis primo mō
accepta. sed sufficit z etiam requiritur virtualis ex actuali pces-
dente relicta. **L**icet etiam nō requiratur actualis deuotio secūdo
modo dicta. eo q nō est in libera potestate nostra. requirit tamen
et sufficit desiderii cum possibili conatu actuali ad acquirendum
illam deuotionem. ita q celebrans faciat quod in se est. cor sursum
elevanto prout z ipse astantes excitat z hortatur cum dicit. **S**ur-
sum corda zc. **C**irca quod dicit **E**pyanus papa. vt habet de psc.
dist. i. ca. qn. **I**deo sacerdos pfectione pmissa parat fratres mentes
dicendo. **S**ursum corda. vt dum respondet plebs. **N**atē? ad
dominū. admoneamur nihil se aliud qz dominū cogitare debere.
Claudatur contra aduersariū pectus. z soli deo pateat. nec ad se
hostem dei venire patiamur. hec ibi.

- U**trum celebrans debeat stare capite discooperto
Sol. Sic. vt habet de cons. dist. i. ca. **N**ullus. **N**isi occurrat rationalis
bilis causa cooperiendi. **U**nde si quis absq tali causa stat coop-
tus grauer peccat. vt habetur eodem canone.
Utrum quo debeat fieri ablutio post sumptionem sanguinis.
Sol. Cum vino. vt habetur in ca. ex parte. de cele. mis. **Q**uius ratio in
ferius in ultimo capitulo reddetur
Utrum sacerdos post missam inceptam licite possit desistere offi-
cium suum non perficiendo.

Dubium

Sextum

Solo.
ru

Solo.

Non debet nisi occurrat aliqua rationabilis et sufficiens causa. Quid agendum sit si sacerdos post missam inceptam moriatur. vel in tale infirmitate aut debilitate inciderit ut non posset perficere. Si aliquid istorum contingat ante consecrationem. non est necessarium quod missa per alium perficiatur. potest tamen fieri si assit alius sacerdos dispositus. et ille incipiat ubi prior dimisit. quod si nesciat potest incipere a principio. Si vero aliquid praedictorum contingat post consecrationem corporis et ante consecrationem sanguinis vel post consecrationem utriusque. tunc debet suppleri et perfici missa per alium dispositum. Si autem contingat in prolatione verborum consecrationis hostie verbis iam in parte prolatis. similiter perficiatur per alium qui incipiet ibi. Qui prae dicit etc. Et si hoc contingat in consecratione sanguinis. incipiat ibi. Simili modo etc. Sic etiam agendum videtur cum dubitatur utrum prior sacerdos inceperit verba consecrationis proferre et non perfecerit. Nec reputandum est tunc fieri reiterationem. quia non intelligitur reiterationem quod ambiguitur esse factum.

ru
Solo.

Quid agendum sit si celebranti sanguis per nares erumpat et fluat. Pausare debet reclinando vel sedendo donec fluxus cesset. Cavere autem debet ne vestes vel sacra per sanguinem coinquinentur recipiendo illum vel in aliquo vase vel panniculo put disceretioni suae melius convenire videatur. Si autem ille fluxus resisti non possit. neque sacerdos officium perficere. tunc agendum est ut in casu dubij precedentis.

ru

Quid agendum est si sacerdos omittat aliquid vel aliqua de dicendis vel agendis in missa.

Solo.

Si observet ea que necessario ad consecrationem requiruntur consecrat. sed tamen graviter peccat si scien ter omittat aliquid notabile ex institutione vel ex consuetudine ecclesie ad hoc officium requisitum. ut puta missae introitum. epistolam. euangelium vel hymnum. Si autem aliquid modice reputationis vel ex negligentia omittat minus peccat. diligenter tamen cavere debet ne hoc contingat.

¶ Resolvit quattuor dubia que occurrunt circa dicenda agenda. et cavenda post missae celebrationem.

I

Solo.

Utrum aliqua specialiter sint dicenda post missae celebrationem. Sic primo nanque et ante omnia dicende sunt corde et ore debite et devote gratiarum actiones. Cum enim (ut et ipse celebrans in prefatione protestatur) dignum et iustum sit atque equum et salutare. ut semper et ubique domino gratie agantur. quia in nullo loco vel tempore nobis beneficia sua clementer largiri cessat. dignissimum ergo iustissimum et equissimum est ut hoc fiat post huius beneficii perceptionem. et tanto diligentius atque devotius quanto inter omnia beneficia hominibus a deo collata illud unum de maximis habetur. Non solum autem ideo gratias agere debet celebrans ne propter ingratitudinem de tanto benefici

Dubium

Arti. iij.

Dubium

Capitulum

cio grauius iudicentur a domino sed et vt de tali gratias debitas exhibens potiorum beneficiorum dignus efficiatur. et precipue vt ad crastinam celebratōem vel saltem spirituales istius sacramenti sumptōem ad quam semper tenetur esse dispositus preparatio reddatur. Semper enim celebratio precedens dispositio ac preparatio esse debet ad sequentem. Magis autem attendenda est in huiusmodi gratiarum actione seruida cordis deuotio quam proluxa labiorum oratio.

ii
Solo. Vtrum post celebratōem aliqua etiā singulariter sint agenda. Sic debet enim is qui celebrauit in omnibus timore virtuose et exemplariter se habere et in bonis occupationibus exercitijsque salutaribus consolatiōem et delectatiōem querere. vt in meditando. psallendo. orando. studendo. scribendo. legendo. docendo. et horas canonicas debite psoluendo. ita et vt opus solus nunquam ociosum inueniat et ad futura dona paratus fiat.

iii
Solo. Que sint sacerdoti post celebratōem cauenda

Dubium

Maxime cohibenda est lingua ne loquatur leuia inutilia seu rilia vel dolosa verba. Sic etiam visus cohibendus est ne videat vana. et suo modo sensus ceteri sunt caute custodiendi. precipue etiā crapula et ebrietas fugienda sunt. ioca et ludii similiter sunt vitandi. Et vt hec facilius possint fieri studendus est sumopere vt dicat beatus Gregorius quod semper animus in suo pondere et vigore seruetur ne postea eum fluxa cogitatio dissoluat ne vana etiam leticia mentem subrepat et lucrum concupiscentiā animā per incuriam fluxe cogitantiōis perdat.

iiii
Solo. Vtrum statim post missam celebratōes sit comedendum vel bibendum. De iure non debet fieri. vnde de hoc dicitur de p'se dist. ij. Si mane dominica portio editur vsque ad sextam ieiunent ministri qui eam sumpserunt. Et si tertia vel quarta hora acceperint ieiunent vsque ad vespas. Sed de consuetudine hoc ius non seruatur. propter reuerentiā tamē tanti sacramenti dignum est vt a cibo et potu abstineatur donec debite gratiarum actiōes sint redditae et interea etiam species sacramentales. verisimiliter existimentur corrupte.

¶ Capitulum septimum de dubijs occurrentibus circa materiam ad consecrandum aptam. videlicet panem et vinum sex comprehendit articulos.

Art. i.

¶ Resoluit sex dubia que incidunt circa panem consecrandum siue hostiam antequam consecratur

i Quis et qualis debeat esse panis vt consecrari et ex eo confici valeat corpus christi.

Solo. Debet esse triticeus aqua naturali confectus et azymus. id est non fermentatus.

Septimum

¶ Quid agendū sit si sacerdos p̄cipiat panē nō esse triticum v̄
alia aqua q̄ naturali confectum aut fermentatum

Solo. Si aliquid istorum percipiat ante incep̄tōem canonis panem
illum remoueat ⁊ aptum apponat ⁊ sine reincep̄tōe procedat
Si post incep̄tōem canonis ⁊ ante verba consecratōis res
moueat vt supra patet ⁊ canonem r̄incipiat. hoc videtur tuti
Dubiū

us ⁊ puenientius. Si post verba consecratōis panis. siue an
te siue post consecratōem sanguinis. ante tamē sumptōem
panis remoueat ille panis. et recipiatur aptus panis atq̄
consecratur vt supra Panis vero super quem prolata sunt ver
ba consecratōis reuerenter tractetur ⁊ sumatur a celebrante
post sumptōem sanguinis vel a ministrante. Si post sumptio
nem illius panis ⁊ ante sumptōem sanguinis recipiatur de
nouo panis aptus ⁊ consecratur vt supra atq̄ sumatur. nō ob
stante q̄ ieiunium sit solum per sumptōem panis non con
secrati. quia p̄ceptum de perfectione huius sacramenti ma
ioris ponderis est q̄ p̄ceptum q̄ hoc sacramentū a ieiuniis sus
matur. Si post sumptōem sanguinis. reponatur nouus pa
nis aptus vt supra ⁊ nouū vinum. ⁊ cum repetitōe canonis
fiat noua consecratio. vtriusq̄ tamē sumptione sacramentū ma
neat im̄fectū. Si vero panis aptus ⁊ debet hateri nō possit
ante p̄secratōem deferatur missa incepta

¶ Quid agendum sit si panis percipiat esse corruptus.

Solo. Quia panis corruptus dicitur qui substantiā ⁊ speciem panis p̄
didit vel ex putrefactōe vel p̄e vetustate vel aliquo huiusmo
di. quod percipi potest cum p̄trinitas soluitur. ⁊ sapor. odor.
color. aliq̄ accidentia mutata sunt. ideo nō est panis neq̄ p̄e
crabilis. Si p̄cipiatur aliquo modorum circa p̄cedēs dubiū
expressor. agatur etiam eo modo quo ibidem dictum est.

¶ Quid agendū sit si panis nō fuerit appositus. vel post apposi
tione ablatus. ⁊ nō p̄cipiat donec veniat ad p̄ba p̄secratōis.

Solo. Apponatur panis aptus. repetat canon. ⁊ fiat p̄secratio illius

¶ Quid agendum sit si panis sit dispositus ad corruptōem. si
cut notari potest ex aliqua mut. tione saporis vel odoris. vel si
hateat foramen vel fracturam aut ablata sit aliqua partícula.
vel non sit rotundus vt moris est. vel hateat maculam vel ali
um defectum similem.

Solo. Si aliquis istorum casuum occurrerit ⁊ p̄cipiatur ante p̄secratōes
p̄pter reuerentiā sacramenti remoueat panis ille ⁊ apponatur
alius panis aptus. Si aut̄ alius hateri nō possit procedatur
nihilominus in missa ⁊ p̄ficiatur. nisi defectus adeo notabilis
fuerit q̄ graue scandalū astantiū timendū sit si p̄cedatur. Si
vero post p̄secratōem p̄cipiatur talis defectus vel in ipsa cōsec
ratione tunc procedat ⁊ p̄ficiatur officium.

¶ Vtrum in aliquo casu liceat possit sacerdos legere vel cantare
missam ⁊ non consecrare panem siue conficere corpus Christi.

Dubiū

Dubiū

Capitulum

Solo. In illo casu licet. grauius tñ peccat p̄sbyter criminofus q̄ celebrare ſimulat ⁊ nō celebrat q̄ ſi celebrat. Proſus itaq̄ ſa remedia ſunt abijcienda que ſunt veris periculis grauiora.

Art. ij.

¶ Reſoluit octo dubia que occurrunt circa panem ꝑſecratum ſiue corp⁹ chriſti ante ſumptiōem eius.

I

Solo.

ij

Solo.

¶ An ſacerdos conſecrans panem teneatur ſumere
Quotiens ſacerdos conſecrat tenetur ipſe ſumere.
¶ An in ꝑꝑꝛio casu teneatur ſemper totum ſumere
Non ſemper tenetur. Si em̄ ſacerdos ꝑſecret plures hoſtias ꝑ viatico infirmorum reſeruandas. vel ꝑꝑꝛio tunc diſponēdas non tenetur niſi vnam ſumere. Si etiam aliquis ſub miſſa incidere in infirmitatem vbi immineret periculum mortis et non haberetur alia hoſtia ꝑſecrata debet ſacerdos illam hoſtiā (quā ipſe ſumpturus erat totam) diuidere ⁊ infirmo partem tribuere. Si etiam poſt ſumptiōem ſanguinis chriſti ⁊ ablutionem reperiretur aliqua notabilis particula hoſtie conſecrate vel tota hoſtia ꝑſecrata. tunc illa particula ſeu hoſtia reſeruari debet ⁊ non ꝑꝑꝛio tunc ſumi. vt infra tangetur

iiij

Dubiu

Solo.

iiij

Solo.

v

Solo.

¶ Quid agendū ſit ſi deꝑꝑꝛiantur aliquę particule ſupꝑꝛ corporale. palla vel patena. que de hoſtia ꝑſecrata ſunt reſolue
Diligenter recolligantur ⁊ ſumantur cum hoſtia ſumenda. vel cum ſanguine ante ſumptiōem ablutionis.
¶ Quid agendū ſit ſi ꝑꝑꝛter frigus aut alia cauſam accidentales hoſtia vel pars eius ceciderit in calicē de manu ſacerdotis.
¶ Si tota hoſtia incidere nihil iterandū eſt. ſed obſeruantis cereſſia obſeruandis ſumatur ſimul cū ſanguine. Si vero pars aliꝑꝛ qua in manu remaſerit frangatur illa. ⁊ pars vna mittatur in calicē. ⁊ ꝑꝑꝛcedatur vltimus more conſueto
¶ Quid agendū ſit ſi ceciderit hoſtia ꝑſecrata vel pars eius ſupꝑꝛa terram. vel lapidem vel pannum. vel aliud conſimile.
Statim reuerenter leuetur ⁊ reponatur illuc vnde cecidit. ꝑꝑꝛ raturq̄ diligēter ſi aliquę particule de hoſtia reſolue ibi remaſerint. que ꝑꝑꝛſimiliter leuentur. Deinde locus vbi hoſtia iacuerit radatur. ⁊ abraſus cōburat. cinereſq̄ in ſacrario reponant.
¶ Et ſi locus nō poſſit ꝑꝑꝛuenienter ſtatim radi. circūſignet ⁊ coꝑꝛ operiat ne pedib⁹ tangatur donec cōmode radi poſſit. Si veſꝑꝛo ſupꝑꝛ pannū. veſtem. vel aliud h̄mōſ ceciderit valde diligēter excutatur pars illa vbi iacuit ſupꝑꝛ corporale vel patenam.
¶ Poterit inſupꝑꝛ lauari. ⁊ aqua lotionis in piſcina mitti. Et vbi occurrerit caſus q̄ ſacerdos nō poſſet conueniēter vel ſine graui ſcandalo leuare. vel ſi eſſet periculum in mora vt timeretur q̄ animal brutum aut puer ſumeret. vel pedib⁹ ꝑꝑꝛcularetur vt aliud hui⁹ſmodi immineret. tunc debet reuerenter leuari a miſtrante vel aliquo alio etiam laico ſi non aſſit aliꝑꝛ ſacerdos et porrigi ad manum celebrantis.

Septimum

vi

Quid agendum si sacerdos casualiter tangat hostiam cum na-
so mento barba veste vel alio huiusmodi

Solo.

Si notabiliter tetigerit, ita vt verisimiliter timeri possit qd ali-
qua particula minima hostie ibide manserit adherens. statim
post sumptionem hostie vel ante. si comode fieri poterit frictur
cum extremitate patene sup corporale illa pars nasi menti vel
illius quo tacta fuit hostia. Deinde excutiat corporale sup pa-
tenam. et si aliquid ibi appareat de hostia. sumatur vel mittat in
calicem et sumat cum sanguine. et nihilominus post ablutionem di-
gitoy discrete lauetur vel humectetur cum digito eadem pa-
reni contacte. et abstergetur cum paniculo absterliuo quo calix
abstergeri solet. Si cum veste vel alio consimili tetigerit excutia-
tur pars illa super patenam vel corporale. et agatur vt supra
tactum est.

vii

Quid agendum si hostia consecrata p ventum vel aliquo alio Dubiū
modo fuerit amota de altari et amissa.

Solo.

Fiat diligentissima perquisitio ad inueniendum hostiam. que si in-
uenta fuerit reuerenter reponatur et procedatur in missa. Si ve-
ro inueniri non possit accipiatur noua hostia. reincipiat canon et
consecratur. deinde procedatur modo consueto.

viii

Quid agendum si cum sumendum est sacramentum corpus chris-
ti miraculose appareat sub specie carnis vel pueri vel aliqua
alia non conuenienti humane refectioni

Solo.

In tali casu non est sumendum. nec propter hoc sacerdos efficitur
transgressor precepti quo se mandatur vt sacerdos con-
secrans sumere debeat consecratum. quia que miraculose fiunt
legibus non subduntur

¶

Resoluit septem dubia circa panem consecratum siue corpus xpi post
sumptionem occurrentia. Arti. liij

I

Quid agendum sit si in sumptione sanguinis remaneat pars
hostie in fundo calicis.

Solo.

Cauidendum est ne infundatur vinum vt cum illo sumatur. qz
si cum vino sumeretur ex quo vinum citius descenderet in stom-
machum et preueniret descensum illius partis hostie. tunc iam
solutum esset ieiunium. et ita sacerdos non ieiunus sumeret. qd
in hoc casu non debet. cum aliud et facile remedium haberi possit
hoc videlicet vt digito consecrato ducatur illa pars ad labium
calicis. et inde sumatur. postea digitus sugatur et abluatur cum
vino. et illud etiam sumatur.

¶

Quid agendum si post sumptionem sanguinis reperiantur aliquę
particule siue reliquie resolute de hostia

Solo.

Si certum sit qd sint resolute de hostia consecrata. et reperiantur
ante sumptionem ablutionis. statim sumant. Si post sumptionem
ablutionis reperiant. et sit aliqua ita magna qd possit absqz
periculo tractari et reseruari. tunc reseruetur vsqz ad pruna celestia.

Dubiū

Capitulum

brationem. in qua hostia sumatur nisi graue scandalum timeatur euenire ex reservatōne. Si aut omnes sint adeo parue q̄ absq̄ periculo tracteri z reservari non possint. tunc sumantur nō obstante q̄ prius sumpta sit ablutio. quia q̄diu sacerdos ē in actu pfectionis sacramenti z recollectōis reliquitaz. quicquid sit dicitur fieri mox z in continenti nullo actu p̄terito in termine dio. id est quasi simul sumeret omnia anteq̄ censeat non ieiunus. Vbi etiam solum esset ieiunium nō obstarēt. quia p̄ceptus de pfectione sacramenti minus est vt supra patuit. Cautū tamē videtur vt ante ablutōnem reliquie diligenter p̄quirant et recolligantur atq̄ sumantur. Si vero dubium sit vtrum reliquie iste resolute sint de hostia p̄secrata. agatur tunc vt dictū est. cū hac tñ generali intentione ac conditione si sint consecrate

iiij Quid agendum si post sumptionem sanguinis christi reperiat
tur aliqua hostia integra:

Solo. Si certum sit q̄ sit consecrata z reperiat̄ ante sumptōem ab
lutionis. statim sumi potest vel reservari. Sic etiam agendū
est si supermanserit aliqua hostia de eis de quibus alij cōmū
nicari sunt. Si post sumptōnem ablutionis inueniatur refer
uetur pro viatico. vel in sequenti celebratione sumatur. Si ve
ro dubium an p̄secrata sit agat̄ tunc eodem modo vt dictū est
cum hac tamen conditione si sit consecrata

Dubium

iiij Quid agendum est si quis post sumptōnem corporis christi
statim patiat̄ vomitum

Solo. Reuerenter recolligantur species ponis si discerni possint. et
reponant̄ in sacrario vel sumant̄ ab aliquo. si saltem assit aliq̄s
ad sumendum dispositus absq̄ nausea. z ea in quibus inuēte
fuerint species comburant̄. z cineres in sacrario recondantur

v Quid agendum si quis post sumptionem sacramenti ex infir
mitate statim emitat per secessum quod sumpsit

Solo. Recolligantur species z fiat sicut in casu precedentis dubij.

vi Quid agendum si hostia consecrata z reservata reperiat̄ pu
trifecta vel aliunde corrupta.

Solo. Reuerenter tracterur z in sequentis missę celebratione sumat̄
post sumptōnem sanguinis. Si vero sumi non possit recon
datur in sacrario.

vij Quid agendum est si hostia consecrata comesta fuerit a mu
re vel ab aliquo alio bruto animali.

Solo. Si animal statim apprehendi possit aperiat̄ corpus eius z
diligenter perquiratur tam in ore q̄ in intestinis. si aliquę spe
cies inueniri possint. que si inueniantur recolligantur z recon
dantur in sacrario. corpus vero animalis comburatur z cine
res similiter recondantur.

¶ Resoluit̄ quatuordecim dubia circa vinum priusq̄ p̄secratur incidētia.

Arti. iij.

I Quid z quale debeat esse vinum vt sit aptū ad consecrandū

Septimum

Debet esse vinū vitis
de vva expressum. Et
ideo nō potest hoc sa-
cramentum cōfici in

Aqua vinata seu
aqua superflua su-
per acervos vva-
rum post vinum
expressum

Agesto. id est
succo de vva im-
matura expresso.

Aceto

Maloz granatoz

Horozum

Ceraforum

Vitis adhuc
in vva prento

qz non est vinum.

qz non est vinum

Vino

quia non expressum est de vva, z sic magis habet rōnem qz de-
bet comedi qz qz debet potari

Dubiū

¶

Solo.

Quid agendum est si loco vini fuerit aqua vel aliquis alius li-
quor positus in calicem ad consecrandum

Si sacerdos hoc percipiat ante consecrationem panis. z vinū
nullo modo haberi possit. missam deferat imperfectam nec ulterius
rursus procedat. Si autem vinum haberi possit effundat potorem

liquorem z imponat vinum purum cum aqua. procedatqz ulterius nil re-
petendo Si vero percipiat post consecrationem panis z ante consecrationem
calicis z vinum non possit haberi. procedat nihilominus corpus christi su-
mendo absqz sanguine z missam terminando. Sed si possit haberi vinū
effundat liquorem z preparat calicem vt supra. procedatqz ad consecra-
tionem calicis. incipiendo ibi simili modo. nihil repetens de prius lectis.

Si autem percipiat hoc post consecrationem calicis z ante sumptionem
atqz divisionem hostie. tunc effundat illum liquorem in aliud vas qui po-
stea propter reuerentiam verborum consecrationis super ipsum prolatorū
mittatur in piscinam. imponatqz vinum aqua mixtum in calicem quo fa-
cto accedat ad psecrationem sanguinis reincipiendo ibi simili modo. z de-
inde procedat more consueto. Vbi vero vinum haberi non posset sumen-
dum est corpus absqz sanguine. vt in casu precedenti. Et ita etiam in se-
quentibz agendum est si vinum haberi nō possit. Sed si hostia sit diuisa
et pars missa in calicem. tunc caute extrahat illam partem z reponat super
patenam. z liquorem effundat in aliud vas. quem postea sumat post ab-
lutionem. vel in sacratio recondat ppter reuerentiam hostie psecrate impos-
te in ipsum. deinde imponat vinum cum aqua. z reincipiat vt dictum est
procedendo ad consecrationem sanguinis z quia illa pars hostie que extra-
cta est de calice nō potest tene trahari ppter humectationem. ideo capiat il-
lam partem hostie nō humectatā. z cū verbis ac signis p̄suetis mittat in
calicē. partē vero humectatā sumat cū alia parte nō humectata. z pcedat
ulterius more solito Si p̄o p̄dictū liquore percipiat post susceproem corpo-
ris xpi. ante tamē sumproem z gustationem illius liquoris indebiti. tūc si

A iij

Capitulum

ut prius extrahat partem hostie missam in calicem. et repositam super patenam. et faciat cum liquore ut prius. Imponatque vinum cum aqua. et psecret sanguine reincipiendo ut supra. **De** ubi facienda sunt signa super calicem cum hostia antequam dicat et etiam de eadem. **Pax** dñi etc. faciat signa illa absque hostia super calicem. In ceteris procedat more solito. tandem sumat partem hostie humectatam et postea sanguine et missam pseciet ut consuetum est. Sed si liquore illum sumere inceperit et adhuc in ore teneat vel partem deglucierit. dñmo do pars hostie in calice remanserit emitteat discrete ex ore in aliud vas. et extrahat partem hostie. et agat cum liquore et ceteris ut in casu precedenti. Si autem etiam partem hostie in os suscepit. non tamen adhuc transglucierit. discrete et caute totum emitteat ex ore in calicem. deinde extrahat partem hostie vel particulam eius. si in particulam resoluta fuerit. et faciat in ceteris ut supra. Si vero partem hostie cum liquore sumplerit. tunc nisi graue scandalum timeatur apponenda est alia hostia psecranda. et calix cum vino et pane pparandus. et reincipiendum est a canone. et vtriusque psecrandum atque sumendum. sed si graue scandalum timeatur ex appositione noue hostie. tunc pparetur calix cum vino et aqua et incipiat ab illo loco sicut modo. et pcludatur cum istis verbis. (hec quos tenemus feceritis in mei memoriam facietis) et statim sanguis sic psecratus sumatur. Nec obstat in istis casibus solutio ieiunij quia pceptum de pfectione sacramenti maius est quam pceptum de ieiunio. ut supra dictum est. In omnibus etiam dictis casibus cum tali cautela et discretionem agendum est. ut quantum fieri poterit scandalum euitetur. Unde neque hostia neque calix iterato eleuari debet si prius facta fuerit eleuatio.

ij **Solo.** Quid agendum si impositum sit vinum corruptum.

Quia vinum corruptum speciem vini atque substantiam amisit sicut mutatio accidentium demonstrat. ideo non est consecrabile. Cum ergo precipitur esse corruptum aliquo modo expressum in precedenti dubio agatur tunc ut ibidem expositum est.

Dubium

iiij **Solo.** Quid agendum si vinum non sit impositum calici neque aliq. alius liquor sed dimissus sit vacuus.

Quia cito precipitur imponendum est vinum aqua mixtum et vltterius procedat. Si autem vinum haberi non possit et fuerit ante consecrationem panis. tunc missa deferatur imperfecta. Si vero psecratio panis facta sit procedatur in missa. ut circa secundum dubium huius articuli clarius expositum est.

v **Solo.** Quid agendum si vinum sit dispositum ad corruptionem. non tamen corruptum est. ut si accescat vel si sit pendulum aut fetidum vel immundum. aut alium consimilem habens defectum.

Si precipitur ante consecrationem calicis. remoueat et apponatur vinum aptum si haberi possit. Si autem haberi non possit. vel si percipiatur post consecrationem procedatur et perficiatur officium.

Septimum

- vi** **Q**uoniam in multo possit confici hoc sacramentum:
Sol. Potest tene confici sed non debet. nisi fuerit defecatum vel purificatum. nisi necessitas cogat. qua cogere posset etiam exprimere vinum de vva in calicem.
- vii** **Q**uoniam vino consecrando possint vve integre permisceri.
Sol. Hoc fieri non debet. quoniam prohibuitur est. ut habet de p'se. dist. ij. ca. didicimus. Nec permisceri debet vinum ex vva pressum in calicem.
- viii** **Q**uoniam confici possit hoc sacramentum in nectare siue in vino condito. aut per species aromaticas colato
Sol. Quoad natura et species manet potest confici. non tamen fieri potest nisi in casu necessitatis.
- ix** **Q**uoniam possit confici in vino puro absque commixtione aque.
Sol. Potest. sed non debet. unde si sacerdos ante consecrationem deprehenderit aquam non esse commixtam statim commiscere debet.
- x** **Q**ue et qualis debet esse aqua que vino permiscenda est.
Sol. Aqua debet esse naturalis siue elementaris et pura.
- xi** **Q**uanta debeat aqua vino admisceri
Sol. Tam modica debet imponi quod vinum in sua natura et specie possit permanere. si enim a natura sua mutaretur non posset confici. Unde de vna gutta que quantumcumque parua dummodo debito tempore fuerit imposita ut possit fieri mixtio sufficit. et precipue si vinum fuerit debile.
- xii** **Q**uoniam sufficit quod aqua fuerit vino admixta adhuc existit in dolio.
Sol. Non sufficit. quia enim commixtio illa sacramentalis est. ideo fieri non debet antequam mysteria inchoentur vel fiat preparatio ad inchoandum et ad tardius imminente oblatione. ut scilicet possit fieri transmutatio aque in vinum.
- xiii** **Q**uoniam quis licite possit non consecrare vinum facta consecratione panis
Sol. Non potest licite. perfecta enim debent esse sacramenta. Christus autem hoc sacramentum sub speciebus panis et vini instituit. unde de utroque offerri et consecrari debet.
- xiiii** **Q**uid agendum sit si sacerdos deprehendat vinum esse congelatum in calice cum vult consecrare
Sol. Sacerdos curam adhibere debet ut resoluatur. vel per applicationem prunarum. aut panis calefacti. vel manuum calefactarum. aut per infusionem vini calefacti ut recipiat rationem actualem potus. Si tamen non resolveretur nihilominus posset confici. quod per congelationem natura vini non est corrupta. Hoc tamen cauere debet quantum potest.

Resolvit octo dubia que circa vinum consecratum siue sanguinem christi ante sumptionem occurrere possunt. **Art. v.**

- I** **Q**uid agendum sit si sacerdos post consecrationem recolat vel deprehendat aquam non fuisse admixtam vino. utrum videlicet adhuc debeat admiscere
Sol. Nullo modo debet aquam vino consecrato admiscere. quod sequeretur contra

Capitulum

ruptio sacramenti ad minus in aliqua parte. quod caueti debet si fieri possit. s; procedat sine admixtione aque. Admixtio em aque no est de necessitate consecrationis sed consecrantis

ii
Sol.

Utrum sacerdos semper teneatur sumere sanguinem Quotienscumq; consecrat tenetur sumere. nisi irremediabile impedimentum superueniat. Si autem aliquis sacerdos non celebrans communicando sumat corpus christi. talis non debet sanguinem sumere. sed vinum non consecratum post sumptionem corporis.

Dubiu

iii

Sol.

Quid agendum est si sacerdos ex quacumq; causa non possit sumere vinum. et ita etiam necq; sanguinem sumere valeat. Si sacerdos sciat vel pbabiliter timeat q; no possit absq; nausea et periculo vomitus vel alio inconuenienti tantum vini sumere quantum ad consecrationem necessarium est non debet celebrare. Et si missam inceperit et nondum consecrauerit corpus incepit deserat. Si autem post consecrationem corporis et ante consecrationem sanguinis sentiat vel timeat se non posse sumere sanguinem. propter nauseam ex inspectione vel odore vini consecrandi vel alio huiusmodi accidente non debet consecrare sanguinem. s; debet procedere sicut in illo casu ubi post consecrationem panis calix deprehenditur vacuus vel liquoze non consecrabilis paratus. et no potest vinu debitum haberi ad consecrandum. put tactum est superius articulo quarto in solutione secundi dubij. Si vero post consecrationem sanguinis et precipue circa tempus sumptionis eius hoc sentiat vel timeat. tutius est q; no sumat. sed reuerenter atq; diligenter referuet vsq; ad proxima celebrationem. in qua post sanguine tunc psecrati et sumpti sumat illu sanguine referuatim.

Dubiu

iiii

Sol.

Quid agendum est si cum sumi debet sanguis species vini sit congelata ita q; non debite possit sumi. Fuit resolutio aliquo modorum superius ractorum circa. xliij. dubiu articuli quarti. hoc tñ obseruato q; nullo mo sup infundat vinu calcfactū. eade rōne qua no d; admisceri aqua vino psecrato. vt circa pimum dubiu huius articuli dictum est.

v

Sol.

Quid agendum sit. si musca aut aranea vel aliud huiusmodi ceciderit in sanguinem. Animal illud caute debet capi. et diligenter lauari et coburi. et absolutio cum cineribus in sacrariu mitti. Et si absq; horroze et periculo sumi possit. sanguis sumatur more consueto. Si autem propter horrorem vel periculum vel timorem vomitus sumi possit. tunc d; effundi in aliud vas ad hoc aptum. et cum reliquijs referuari. Nichil em abhominabile sumi d; occasione huius sacramenti. Et tunc ne sacramentu maneat impfectum debet aliud vinum aqua mixtu in calice poni et vterius procedi eo mo quo superius circa scdm dubiu articuli quarti expressum est fin q; an vel post sumptionem corporis hoc deprehendatur.

vi

Quid agendum sit si sacerdos ante sumptionem sanguinis deprehendatur

Septimum

Sol. hendat venenum esse immissum in calicem
Nullo modo debet sumere nec alteri dare. ne calix vite vertatur
in mortem. sed debet infundere in aliud vas aptum. et ulterius pro
cedere modo in precedenti dubio expresso.

¶ Quid agendum sit si sanguis effundatur per negligentiam non
ex toto sed in parte. vel aliquid stillauerit de calice

Sol. Quocumque sanguis ceciderit extra calicem statim reuerenter re
colligatur discretiori modo quo fieri poterit et in calicem refunda
tur. Si autem nullatenus recolligi possit tunc cito lambatur aut
absorbeat vel sugatur per sacerdotem ne vel defluat vel imbi
batur a reilla super quam ceciderit. Nec obstat si nondum sum
pserit corpus christi. quia necessitas hic cogit ut sanguis sumat
ur ante corpus. ¶ Si vero sacerdos non posset hoc tam cele
riter facere. vel ubi de hoc graue scandalum timeatur si ipse hoc
faceret. tunc potest et debet ministrans ad missam (si scilicet sit dispo
situs ad minus per veram contritionem et propositum confiten
di et cum hoc sit ieiunus etc.) hoc facere. Et precipue si celebrans
verbo vel signo id iubeat. Et si ministrans non fuerit dispositus
poterit et debet hoc alius dispositus facere. etiam si sit laicus. ne
cessitate ad hoc vigente. Melius est enim id facere quam quod enormis
irreuerentia faceret venerabili sacramento. vtpote canis vel aliud
animal inciperet lambere vel desuper mingere aut quod pedibus calcet.
aut alia homini irreuerentia abominabilis contingat. ¶ Si pres
biter sanguis ceciderit in terram vel super tabulam aut alia homini post
accidit eorum quod iam dicta sunt radat locus quem tetigit et quod ablatum
fuerit probatur. et cinis intra altare vel sacrarium recondatur. ¶ Si
autem sanguis lintheum altaris vni vel plura tetigerit fiat post supra
dicta trina lotio illius vel illorum cum aqua multa calice supposito. ut
in illa aqua ablutionis recipiat. quod postea sumat a celebrante vel mi
nistrante. Si tamen propter nauseam sumi non possit. recondatur talis ablutio
iuxta altare vel mittatur in piscinam. ¶ Sicut etiam agendum est si super alio
quam veste consecrata sanguis christi ceciderit vel illa casu alio tetigerit
¶ Si autem sanguis super vestem non consecratam ceciderit vel tetigerit post
trina ablutionem factam eo modo quod supra dictum est illa pars vestis resan
datur et in altari vel sacrario cum alijs reliquijs reponatur. vbi illa pars ve
stis igne comburatur. si sacerdoti magis expediat hoc videre. et cine
res recondantur iuxta altare vel sacrarium ut super tactum est. ¶ Tutum
etiam est ut vestis illa super quam sanguis christi ceciderit ad vsum porcum
non assumatur. sed vestis consecrata cultui diuino apta ex ea fiat vel reco
ndatur vel probetur. ut super dictum est. Sicut etiam modo agendum videtur si san
guis christi tetigerit capillos sacerdotis vel ceciderit super barbam eius.
Fienda est enim ablutio capillorum eo modo quod super dictum est de veste. et fiat
ablutio capillorum vel barbe et comburantur et ponantur cineres in sacra
rio. ¶ Si autem sanguis christi tetigerit caput aut faciem vel aliam partem
corporis nudam sufficit quod diligenter et discrete lauetur et de ablutione fiat
ut super dictum est de ablutione vestis et aliarum rerum etc.

Dubium

Capitulum

Dubii

vii

Quid agendum si sanguis ex toto effundatur. ita qd n̄h̄a. penitus maneat in calice quod sumi possit

Sol.

Si de effuso aliquid recolligi possit vel lambi aut sorberi aut sugi agendum est vt in solutōne pcedentis dubij tactum est. Si autē nullum istorū fieri possit ne sacramentū maneat imperfectum pparandus est calix de nouo cum vino et aqua. et vltimus pcedendū est sicut in casu quo calix post psecratōnem corporis vacuus deprehenditur vel inepto liquore pparatus vt superius arti. iij. circa resolūtōnes secundi et quarti dubiorum expressum est.

Arti. vi.

¶ Resoluit sex dubia q̄ circa sanguinem post eius sumptōem occurrunt

I

Quid agendum sit si sacerdos post sumptionem sanguinis deprehendat aliquam guttam adherere orificio calicis. vel exteri⁹ in pede vel in alia parte calicis.

Sol.

Si certus sit q̄ illa gutta sit consecrata: quia videlicet scit se post preparatōnem calicis diligenter absterxisse calicem tam exterius q̄ etiam interius ab illo loco vbi stat vinum infusum. tunc debet sumere illam guttam ante sumptionem ablutōnis. Si autem sit dubius an sit consecrata sumat sub hac generali intentione et cōditione si sit consecrata. Si vero certius sit q̄ nō sit consecrata sumat cum ablutōne. vel postea abstergat si exteri⁹ adherat. Quomodo autē hateri possit probabilis certitudo in tali vel in alijs casibus consimilibus patebit ex capitulo sequenti articulo primo circa resolūtōem tredecimi dubij et sequentium.

ii

Quid agendum est si post sumptōnem sanguinis deprehendat sacerdos aliquam guttam vel liquorem sp̄ei vini adherere calice vel manipulo aut alteri huiusmodi.

Dubii

Sol.

Si certus sit de consecratione istius gutte vel liquoris lambat vel sugat. et procedat vt superius in solutōne septimi dubij articuli precedentis dictum est. Si vero dubitet. faciat hoc sub cōditione vt circa pcedens dubium dictum est. Si autem certus sit q̄ non sit consecratus liquor ille vel gutta. tunc non est curandum de tali.

iii

Utrum statim post sumptōnem sanguinis debeat fieri ablutio digitorum super calicem. Et quo em̄ adhuc in calice remansit aliquid qua species vini. vtrputa humor quidā siue humiditas sub qua sanguis continetur. tales species si vinum supfundatur corrumperent. et sic ibi desinet esse sanguis christi. Quid igitur agendum sit. vt sumi possint absq̄ corruptione.

Sol.

Circa hoc sacramentū de possibilibus est agendū qd̄ decentius est. et pro maiori reuerentia tanti sacramenti puenientius. Non est autē possibile vt sp̄es sacramentales circa huius sacramenti celebrationem diu manere possint incorrupte. immo necesse est vt cito corrumperantur. Cum em̄ post sumptōnem in stomachū descendunt nō diu p̄sistere possunt incorrupte. nō solū ppter subsequenter debite ablutōis sumptōem. sed et ppter p̄mixtionē humorū in

Septimum

Stomacho etiam ieiuno persistenti. Sic etiam in descensu ad stomachum si
sint in parua aut modica quantitate corrumpuntur per admixtionem humoris
salualis. Et pariter etiam in ore. praesertim cum post descensum sanguinis
adhuc remaneat in lingua et ore humiditas sacramentalis, quam humor
salualis qui maior est corrumpit. **¶** Ab extra quoque hoc idem quandoque ne-
cessario contingit. Nam si post calicem etiam sanguinis sumptionem non fi-
at abstentio siue ablutio calicis, nihilominus humiditas in calice reman-
ens per exalarionem siue circumstantem aerem corrumpitur, et desinet ibi esse
sanguis christi. **¶** Idem etiam contingit circa exterioram superficiem cal-
icis in ea parte qua applicatum fuit inferius labium sacerdotis. Tertius
etiam est quod labio illo humectato humiditate sacramentali etiam dicta pars
calicis humectatur. Sic itaque cauere non potest quin species sacramentales ille cor-
rumpantur et desinat ibi esse sacramentum. **¶** Abijcienda est igitur omnis
penitus scrupulositas ubi inevitabilis occurrit necessitas. Conuenientiori
tamen modo et decentiori ut diximus agendum est, et ubi occurrit difficul-
tas semper accipiendum est illud quod minus habet de periculo. **¶** Non cum
videtur modus conueniens quod cum lingua calix exterius vel interius lam-
batur, et ita humiditas illa sumatur vel abstergetur, precipue propter scan-
dolum, neque facilliter hoc possit fieri quo ad humiditatem que adheret
fundo calicis. Sic etiam non videtur modus conueniens ut cum digito
humiditas illa abstergetur, oportet enim digitum postea abluere vel fuge-
re, et utroque modo species sacramentales corrumpentur et non possent per-
uenire ad stomachum. Cum hoc etiam posset occurrere periculum, si vi-
delicet humiditas sacramentalis subintraret inter unguem et cutem digi-
ti ubi neque abluere neque exui facilliter posset, et ex hoc posset astantes attedi-
ari et scandalizari propter multiplicem inmissionem digiti in calicem, et alia
huiusmodi. **¶** Conuenientius ergo hoc modo agendum videtur ut sacerdos
cum diligentia et cautela sic primo sumat sanguinem de calice ut nihil ampli-
us quam per labia extrahi possit in eo remaneat deuendo sursum vel erigedo
pedem eius et declinando praeuulsum ipsius versus faciem, vel inter labia sumens
deo et sic tenendo donec a fundo calicis tota humiditas quae defluere posset de-
fluat ad labium calicis, diligenter tamen cauendo ne aliquid decidat et inde
sumat per attractionem etiam cum anhelitu, et postquam diligenter notauerit quod ni-
hil amplius defluere possit abluat primo calicem ne aliquid de sanguine
adherens remaneat in eo, et post sumptionem illius abluionis abluat digi-
gitos super calicem, ut sic et humiditas calicis et species panis, et si aliquid de
illa in digitis remanserit totaliter abluatur et demum sumat. **¶** Non sit autem
nimis parcus in vino circa abluionem, sed tantum capiat ut os et labia quae specie-
bus sacramentalibus fuerint humectata sufficienter abluere possint, et ut etiam
per labia sic abluta possit abluere exterior pars calicis speciebus sacramentalibus prius
humefacta. **¶** Valde autem cauendum est ne sacerdos sit nimis plerumque in
dicto modo agendi, ut non generet tedium astantibus. **¶** Nec sit etiam in modo
agendi singularis contra morem et plerumque in dyocesis vel religionis
sue, ut astantes non scandalizentur de sua singularitate, vel de alijs sacerdoti-
bus qui illam singularitatem non obseruant suspicantes eos errare.

Capitulum

iii Quid si sacerdos post sumptionem sacramenti vergeatur spu
to vel tussi etc.

Solo. Ante sumptionem ablutionis nullo modo expuendum est vel ex
tussiendo aut excreandum. ne sic spes sacramentales et p. psequens
sacramenti efficiat. s. spiritum vel qd vergeat ad tussim aut ad excre
atione retineat vel transgrediat. Si aut ex illa violentia hoc
fieri non possit expuat vel extussat in aliquo vas aptum. vel in cali
cem si aliud haberi non possit. vel in panniculum mundum. et postea
materia illa si non appareat aliqui sacramentales spes in ea phurat
et cineres in sacratio reponant. Verumtamen si sacerdos ante inces
ptionem misse presentat se aliqua tali passione violenter molestari.
tussis est a celebratione abstinere. Si vero post sumptionem de
bere ablutionis quia et os et labia sunt sufficienter absoluta vergeat
aliqui predictorum. quibus non sit amplius periculum. nisi propter maiorem re
uerentiam sacramenti bonum est ut abstinere quantum potest quousque
alium potum vel cibum sumperit. Si tamen nimis vergeat efficiat
humores superfluitates ad aliquem locum ubi non phuratur pedibus
vel habeat secum panniculum in quem mittat.

v Quid agendum sit si post sumptionem sanguinis patitur sacer
dos vomitum vel ex infirmitate emitat p. secessum qd sumpsit.

Dubium

Solo. Sufficienter hoc patet ex dictis. Si enim ibi non possent deprehendi
spes sacramentales panis. ex quo spes vini tam mixte sunt alijs
humoribus ut non possint discerni. quia fortassis corrupte sunt. in
uoluenda est illa materia in stupa vel panno et comburatur. et cine
res referendi sunt ut supra dictum est.

vi Quid agendum sit si sacerdos post sumptionem sanguinis depre
hendat venenum vel aliquod animal venenosum fuisse in calice. et illud
se sumpsisse sciat. an liceat eum vomitum procurare.

Solo. Si per vomitum speret se liberare. et presertim si medicus assu
lat tunc licet ei euomere. Hoc tamen caute fieri debet in aliquo vas
mundum. et si aliqui spes sacramentales ibi appareant recolligantur
et in sacratio referantur. reliqua vero materia comburatur et cineres
similiter in sacratio referantur.

**Capitulum octauum de dubijs que circa debitam formam conse
crationis istius sacramenti occurrunt duos habet articulos.**

Art. i.

i Resolvitur. xvi. dubia circa formam consecrationis panis occurrentia

i Questio sufficiens et debita forma consecrationis panis

Solo. Forma est ista. Hoc est enim corpus meum

ii Utrum hec coniunctio (enim) sit de substantia forme et de neces
sitate etiam proferenda.

Solo. Non est de substantia forme neque de necessitate consecrationis sacramenti.
non tamen debet scienter omitti. alioquin sacerdos graviter peccaret.

iii Utrum sacerdos si omisis omnibus alijs que in missa dicuntur
solum diceret solus predicta verba super panem aptum consecraret.

Decimum

Solo. Si ea diceret cum intentione psecrandi tunc psecraret. s. q. gra-
uiter peccaret faciens p. tra. ordi. n. ecclesie. vnde in nullo cas-
su hoc faciendum est.

ij. Utrum sacerdos psecraret si p. dicta verba vel aliqua eor. mu-
taret q. tum ad ideoma. p. ferendo. s. in alio ideomate.

Solo. Si p. h. intederet inducere heresim vel errorem in ecclesia et forma
ecclesie abire tanq. inutile vel inefficace et sua introducere q. si
magis sufficiente et efficacior non psecraret. q. deficeret in inten-
tione requisita ad psecrandu. Si vero nullu p. dictor. intende-
ret sed psecraret fm intentionem ecclesie. tunc bn psecraret s. gra-
uiter peccaret ritum et ecclesie institutionem non obseruans.

v. Utz sacerdos si addat aliq. alia p. ba ad p. dicta forma psecret
Solo. Si p. tale additioem mutet scatio p. boz vel sensus oronis ita
q. destruant a. p. pua scatione vel sensu non sit psecratio. Si vel
ro maneat scatio et sensus sit psecratio. sed scienter sic faciens
grauiter peccat rone vt supra. Si tamen interponeretur multa
verba impertinentia per que solueretur continuitas orationis
tunc non fieret consecratio.

vi. Utrum sacerdos subtrahens vel diminuens aliquid de p. res
dicta forma consecret.

Solo. Si subtrahat aliqd quattuor verbor. que sunt de substantia
forme non sit psecratio. Si p. subtrahat vel omittat aliq. syllab-
ba vel ira ex cuius subtractione non impedit scatio vel sensus s. i-
cur p. ptingere in vltima syllaba vel ira dictionis tunc psecrat
diligenter t. cauendu est ne hoc fiat. Si aut. formidat q. impes-
dita sit scatio vel sensus tutius est vt forma a p. cipio repetat

Dubiu

vij. Utrum incongrue proferens verba psecrationis ex imperitia
lingue vel inaduertentia vel alio huiusmodi consecret

Solo. Si ex inco. gruitate non impedit scatio verbor. vel sensus ora-
tionis quin verus sensus forme consecrationis capiat sit con-
secratio. scienter tamen hoc faciens grauiter peccat. ratione sia
perius expressa.

viii. Utz sacerdos facies transpositionem p. boz psecratiois psecret
Solo. Sola transpositio p. boz non impedit psecratioem. sed t. fieri non
de. Si aut. cu hoc variet sensu. tunc non fieret psecratio. vt si in-
terrogatue diceret. est hoc corpus meum. Aduertendu t. circa
dictas variat. es vbi dictu e q. non impedit psecrationem hoc
ver. esse nisi q. p. eas intederet inducere heresim vel errorem. p-
ut tacitum est in solutione quarti dubij. p. cedentis.

ix. Utz sacerdos faciens interuallu in prolat. oe verbor. psecret
Solo. Si paru faciat interuallu. v. puta si p. uar. vel t. i. s. i. a. t. v. l. aliud
h. m. o. i. faciat non impedit psecratio. Si vero magnu faciat inter-
uallu. vt si postq. dixerit (hoc est) dormiat vel aliud faciat per
quod p. t. i. m. u. s. or. o. n. i. s. soluat non psecrat

x. Quid agendu sit si sacerdos non recolat se dixisse verba psecra-
tionis vel alia q. in celebratione huius sacramenti dici debent.

Capitulum

- Solo.** Si certus sit se omisisse aliquid eorum quod sunt de necessitate consecrationis recipere debet a forma consecrationis et cetera per ordinem reiterare ne mutetur ordo sacrificii. Si vero probabiliter ei posset se aliquid omisisse quod non est de necessitate sacramenti vel consecrationis procedat ulterius sine repetitione. Si autem nullum istorum sit sed solum non recolat se dixisse non debet ex hoc metu perturbari sed ulterius procedere. Non enim quod multa se semper recolit omnia quod dixerit et in multis alius fueris sepius non deliberat. Ideo minus recollitur.
- xi**
Solo. An sacerdos per dictam formam possit consecrare panem absente. Non potest. ex quo enim forma in se continet pronomen demonstrativum requirit presentiam materie consecrande.
- xii**
Solo. An per dictam formam sacerdos possit consecrare panem presentem in quacunque quantitate. Potest sed non debet in maiori quantitate consecrare quam necessarium sibi videtur pro communicatione fidelium.
- xiii**
Solo. An sacerdos verba consecrationis proferendo consecret omnem panem presentem in altari. siue sit extra reservaculum hostiarum siue intra. Sacerdos per illa verba nullum panem etiam presentem consecrat nisi super quem fert intentio eius consecrandi. et omnem talem etiam consecrat. et sic omnis alius panis quem non intendebat consecrare non est consecratus.
- Dubium xiiii**
Solo. An sacerdos apponens plures hostias pro populo coicando consecrans. et in ipsa platea non dirigens intentionem actualiter ad omnes sed solum ad illam quam in manu tenet omnes consecrat. Si habeat intentionem virtuale ad consecrandum omnes. id est non habet per actualem. omnes tamen consecrat. De hac intentione dictum est superius capitulo ij. articulo ij. in solutione tertiij dubij. Si in consecratione illius hostie quam in manu tenet omnes alias intendebat excludere tunc nullam aliam consecrat sed solum illam quam consecrare intendebat.
- xv**
Solo. Quid si sacerdos intendat consecrare centum hostias siue particulas tot habens communicandos. et apposite sint plures vel pauciores quam centum. utrum facta consecratione omnes sint consecrate vel solum aliquae aut nulle. Si expresse et distincte intendat solum centum consecrare cum exclusione plurium vel paucorum tunc nulla consecrat. Si autem habeat intentionem ad consecrandum omnes illas numeratas vel in loco consecrandarum positas. id est erratum sit in numero. tamen omnes consecrant. Unde cautum est ut sacerdos plures hostias consecraturus omnes simul ante oculos ponat et intentionem nunquam dirigat ad numerum intendendo tot vel tot consecrare sed ad omnes ibi simul positas.
- xvi**
Solo. Quid si multe sint hostie apposite etiam simul. virputa centum vel plures. et sacerdos intendat solum decem consecrare ex illis. virputa aliquas et que sint consecrate post prolationem verborum consecrationis. Si distincte discernat illas decem quas consecrare intendit tunc illas consecrat. Si vero confuse et indistincte intendat consecrare decem illas non notando et discernendo. tunc nullam consecrat.

Octauum et nonū

¶ Resoluit tria dubia que incidunt circa formam consecrationis vini. **Art. ij.**

I. Que sit sufficiens et debita forma consecrationis vini
Sol. Forma est ista. **Hic** est enim calix sanguinis mei noui et eterni testamenti mysterium fidei. qui pro vobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum.

¶ Nec oia verba predicta sint de suba forme et necessario pferenda. **Dubū**

Sol. Sicut hec coniunctio enim non est de suba forme consecrationis panis ita non est de suba consecrationis vini. non enim debet scilicet omitti.

¶ Quid significet hec dictio calix in predicta forma

Sol. Significat liquorem vel sanguinem in calice existentem. Accipitur enim figuratiue continens pro contento.

¶ Pro solutio aliorum dubiorum que circa dictam formam occurrere possunt notanda sunt ea que circa predictum articulum de forma consecrationis panis dicta sunt. Quia similia enim dubia circa hanc formam consecrationis vini occurrere possunt. Et pariformes habent etiam solutiones.

¶ Capitulum nonū de intentione consecratione eorum que in missa dicuntur sex includens articulos.

¶ Premittit diuisione totius misse in partes suas principales.

Art. i.

¶ Tota missa diuiditur in quinque partes. In prima premitur preparatio ad diuine perficiendum ea que agenda sunt. In secunda fit oblatio eorum que consecranda sunt. In tertia fit consecratio eorum que oblata sunt. In quarta fit sumptio eorum que consecrata sunt. In quinta redditur gratiarum actio pro sumptuum perceptione. Prima pars incipit ab introitu misse. et finit ante canticum offertorii. Secunda incipit a canticum offertorii. et finit ante prefationem. Tercia incipit a prefatione. et finit ante orationem dominicam. Quarta incipit ab oratione dominica. et finit ante antiphonam post communionem. Quinta incipit ab antiphona que vocatur post communionem. et finitur in conclusione totius misse.

¶ Primam partem subdividit. intentionemque consecrationem singulorum que in ea dicuntur clare exponit. **Art. ij.**

¶ Prima pars subdividitur in duas particulas. In prima nempe preparatur affectus quadruplex. scilicet pro deuotionem. humilitatem. rectam intentionem. et gratiam prequiritur. **¶** Deuotio enim excitatur per laudem iubileum in introitu. Humilitas per declarationem pro miserie gemitum in Kyrieleyson. **¶** Recta intentio explicatur per celestis glorie precantum in Gloria in excelsis. **¶** Gratie presequutio postulat per orationis suffragium in Collecta.

¶ In secunda particula preparatur intellectus dupliciter. Primo dispositiue per doctrinam prophetarum et apostolorum in prophetia vel epistola per vite perfectum in graduale. per spirituale gaudium in Alleluia. vel per cordale luctum in tractu. Secundo perfecte per euangelicam lectionem in euangelio per catholicam fidei prestantiam in Symbolo.

¶ Subdiuidit secundam partem cum declaratione intentionis actionis eorum que in ipsa dicuntur.

Art. iij.

¶ Secunda pars in tres particulas subdividitur. In prima namque premitur offerentium cum laude exaltatio in canticum offertorii. In secunda exprimitur

Capitulum

tur ipsa oblatio in his verbis Spiritu humilitatis. Suscipe sancta.
In tertia petit oblationis acceptio in oratione secreta. Et qz exigunt eleua-
tionem mentis ad deum. ideo singulis pmittitur Dominus vobiscum.
Loco cuius cu oratio secreta dicenda est pdicit Orate fratres zc.

Arti. iij. Terciam partem sub diuidit, z explicat intentionem ac rationem illorum que in ea dicuntur.

Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.
Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.

Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.

Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.

Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.

Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.

Primo pclusio oronis
secrete expse pnuclat.
Secundo a sacerdote
p excitatores po
puli ad deuotio
nez ppatio. in q
ctione metis incitat
Quarto ad grās agē
das ppls exhortatur
Secda subiungit deuota xpi laudatio. pmo quo ad eius di-
uinitatē. dñi pmitit cu angelis Sanctus scñs. scdo q ad ei
humanitatē. dum canit cum pueris. Bñdictus qui venit.

Nonum

sunt ex parte sacramenti. ibi. Per quem. Secundo ex parte p
sonarum in sacramento operantium. ibi. Per ipsum

¶ Subdiuidens quartam partem cum expositione intentiois et ronis **Arti. vi.**
singulorum que in ipsa dicuntur.

Oronem

coez. s. dñi

can. vbi

q. sic p

pmittit

exhortatio

ibi

Oremus

psumptiois

exculatio

precep.

ponit

delectis

panis

postulati.

ibi.

ponit

nostrum

quoridianu

re.

Prima p

mittit ad

sumptioem

sacramenti

preparatio

Depeationem sacerdotis puatam. ibi. **¶** n. q.

facis percipientia. q. a sacerdote ppo optatur.

ibi. Pax dñi. et a ppo postulat. ibi. Agnus dei.

In missis tamen defunctorum vbi sacrificiu no

pro pace presenti. sed pro futura requie offertur.

tunc pax non postulat.

Specialis. q. fit p primam orationem sacerdotis. vt cum

dr. Dñe iesu christe fili dei viui re. vel aliqua alia oratio

nem addit. Na diuersi diuersas vel pro sua deuotione vl

pro locorum consuetudine addunt orationes.

Quarta
ps sub
diuidit in
duas pti
culas In

Secda subiungitur sacramenti sumptio a sacerdote. q. post p

uatam oronem sacramentu sumit. ad quod debet esse dispositus

mo superius caplo. vi. arti. i. exposito. Etiam ostenditur sacra

menti sumptio ab illis quibus per sacerdotem dispensatur.

¶ Communiter etiam psueuerunt celebrantes post sacramenti perces
sionem quasdam priuatas orationes dicere pro gratia actione.

Corpus dñi nostri iesu xpi re.

¶ Et qda dicit

Quod ore sumpsim re. put eos deuotio vl psuetudo

Quasda alias orones spales

¶ Quod discretioni vniuscuiusq. relinquatur. Verutamen meli⁹ vis
derur vt nihil vocaliter exprimatur. preter ea que in libro missali continet
tur. fm q. dictum est superius capitulo. vi. arti. ii. in resolutione scdi dubij
ne p huiusmodi verba pmiscant discorinuent et interrumpant ea q. ex insti
tutione vel psuetudine ecclesie dicenda et pferenda sunt. Sed vt ibidem
tactu est si qs habeat affectu ad aliqua alia dicenda. dicat in corde p cogi
tatione. et deuotam meditationem. Sic em et talis pmixtio interruptio et
discontinuatio vitabitur. et affectus desiderio suo non frustrabitur

¶ Quintam partem subdiuidit. intentiones et ac rationes eorum que in **Arti. vi.**
ea dicuntur explanat.

¶ Quinta ps subdiuidit in tres pti culas. In pma fit accepti bnificij
comemoratio p antiphona post comunione q. cum quadam leticia canitur.
In scda redditur pro pcepto beneficio gratiaru actio p orationem sacer
dotis que coplenda dicit In tercia concluditur totius misse consummatio

Capitulum

hec verba **I**te missa e. Benedicam⁹ dño. vel Requiescāt in pace. **U**bi
chorus vel minister grās agens rñdet. Deo grās. vel defunctis requiem
optans rñdet Amen ad requiescant in pace

Capitulū decimū de rōne z fatōne eoz q̄ in missa z circa eā
agunt cū breuit epologo z conclusionē totius operis. duode-
cim comprehendens articulos.

Arti. i.

Numerat ea que in missa z circa eam aguntur.

- I** Oratio manuum.
- ii** Purificatio.
- iii** Altaris osculatio.
- iiii** Sacerdotis x̄sio z ppl̄ p̄ eū salutatio.
- v** Gestus variatio.
- vi** Multiplex per crucez signatio.
- vii** Hostie fractio.
- viii** Partis hostie in calicem missio.
- ix** Osculi pacis traditio.
- x** Vinū non consecrati sumptio.

Exponit ratōnem z fatōnem p̄mi principalis quod circa missam
et in ipsa occurrit peragendum

Arti. ij.

- I** Tractandū reuerēter ip̄m sacramentū.
Preciosa enī tractare nō p̄sueuerunt ho-
mines. nisi manibz p̄us lor̄. vñ indecēs
esset q̄ ad tam p̄ciosum z tam nobile sa-
cramentum tractandum quis accederet
manibus que defacili inquinātur illor̄
- ii** Incitandum celebrantem ad deuorōez
et in eternū purificatōez quā intēdere d̄z
- iii** Insinuandū q̄ p̄secratur⁹ hostiā. lachri-
mis p̄punctōis lauare d̄z p̄us p̄scientiā
- iiii** Significandū interiōz mūdificatōem.

Oratio manū
ante missam fit

Quā sacer **D**yonis⁹ dr. q̄ extremitatū ablutio fcat ablutōez etiā a vi-
tūis peccat⁹. **H**oc nāq̄ representabat ablutio sacerdotū i veteri testamēto
Reuerentiā satis exhibendam cum iam offer-
ri z consecrari debent.

An oblatōez
vlt̄ p̄secratōez
ad ampliōz

Deuotionem z puritatem incitandum
Emundationem a peccatis fecandā.

Oratio di-
geoz in
missa fit

Post sacramēti
sumptōem ppl̄

Sacramēti reuerentiā. ne post tātū sacramēti p̄sa-
ctū digit⁹ nō ablut⁹ statim alia nō p̄secrata t̄gant⁹.
Periculi cautela. vt si aliqd de sp̄s sacramenta-
libz adhererit digitis p̄ ablutōem tollat⁹
Mūdicie reuerentiā. fcat enī hec ablutio vt sacer-
dos q̄ p̄ sacramēti p̄ceptōem p̄sumit eē mūdāz
post celebratōem mūdiciā retineat z ne recidiat

Decimum

Ronem ac fcatōem scđi pncipalis qđ circa missam agitur declarat. **Arti. iij.**

- I** Sacramenti reuerentiā. vt scz p thuris o dōre expellat omnis malus. feroz horrorem prouocans
- ij** Dyabolice malignantis repulsam. ne scz ille malignus contra sacrificium vel celebrantem aliquid machinari possit. hinc em fumo omnia demonia fugantur
- Thurificatio ad missam** **ij** Deuotōem z ordē celebrantis ac assistentium significandam que per ipsos ad deum dirigitur.
- laz z i eafic** **iiij** Effectum gratie representandū. qua sicut bono odo re christus plenus fuit.

Explicat rōnem ac fcatōem tercij pncipalis qđ circa missam agit. **Arti. iij.**

- I** Sacramenti psecrādi tractādi z sumendi reuerentiā
- Altaris osculatio** **ij** Celebrantis amorem erga christum creaturam
- an missaz** **iiij** dilectōez int xpm spōsuz z eccliam spōsaz repntādā
- et i ea fit** **iiij** Detestabile inde pditoris osculatioz scandā pserim quo ad illā osculatioem q fit post sacramenti eleuatio nem cum dicit. Et hac altaris participatōe zc.

Quarti pncipalis qđ in missa agitur rōnem fcatōnemqz expōit. **Arti. v.**

- I** Versio quintuplex quintuplicem manifestatōem christi in die resurrectōis sue sacram significat.
- Sacerdos ad populū** **I** Septē vicibz quingēs videlicet cū se vertit ad populū. z bis cū se nō vertit. vt cum dicit in p̄fatione. nō q fit Dñs vobiscū. Et post hostie fractōem. Pax dñi sit sp vobiscū. septiformē spū sancti grām fcat.

Explicat rōnem ac fcatōem quinti pncipalis qđ in missa agitur **Arti. vi.**

- I** Brachioz extēsiō Extēsiōne brachioz xpi i cruce
- ij** Eleuatio q fit Directōem ordnis ad deum.
- ij** Connecō Connecōez cordis cū ore. oris manuū cū ope fidei cū opibz charitatis
- Sextus pncipal variatio est sexuplex** **iiij** Lacellatio Affixionem christi in cruce
- v** Digitoz. n. Prop̄ sacramenti reuerentiā z piculi cautela ne si aliq picula digitis adheferit dispdat
- vi** pollicis cū indice Ad scandā copulatōnem capitis cū mens copulatio q fit bris. id est christi cum ecclesia.
- vi** Corpis incli. n. Representandā humilitatem z obediētiām christi ex quibus passionē suscepit.
- natio q fit ad** Inclinandū celebrantem z assistētes ad humilitatem z deuotionem.

Ronem z fcatōem sexti pncipalis qđ in missa agitur declarat **Arti. vij.**

- I** Multiplex signatio p cruce fit ad representandū modū z ordinē domi nice passionis. Et qz illa passio qbusdam gradibz fuit p̄acta. Quedā cū passionis p̄es crucifixione p̄cesserunt. z qdam in cruce p̄summate sunt
- Ideo etiā qdā crucez sunt ad repntandū ea q passus est dñs an crucifixione. vt ille q sunt an p̄secratōem. Quedā vero sunt ad repntandū ea que in cruce vel post crucem facta sunt. sicut ille q post p̄secratōnem sunt**

Capitulum

I **Triplex**
sub ul' p^b
Cruce

Hec dona
Hec munera
Hec sc^a sa. ad repⁿ
tandum

Traditionem
cristi factam
deo patri. i^us
da 7 iudas.

Triplici **B**enedictā
sub ill' p'p' **A**llscriptam
Recam

Perficiat
aut ista
signatio
p decem
vices

Tibi addidit Corpus ad rep[er]i[en]d[um]
plex crux sub Sanguis randum
illis verbis Christus vendit[um]
in corp[or]e corp[or]is Benedixit.

Crucis unice i psecratōe sub illo pbo
 sanguis Benedixit.

Ad repñtandū pñgnatōem passiōis chñsti sacra in cena
p huius sacramenti institutōnem sub specie panis ⁊ vini.
¶ Et ad repñtandū passiōē chñsti in corpore ⁊ anīma.

Cruce q̄ntupli
 a sub illis p̄dis
Hostiam puram
Hostiam sanctā
Hostiam immacul.
Pane sc̄i. v.e.
Calice sa. pp̄e.
Ad rep̄tandū pla
 gas q̄nq̄s s̄uc̄vine
 ra quinq̄s p̄ncipalia
 corporis ch̄usti.

vi **T**riplici sub illis verbis
Et sanguinis fump.
Cum benedictione.

Ad representandum corporis christi extensionem in cruce
sanguinis effusione. ⁊ passionis fructum.

vij	Tripli sub illis verbis	Sacris Churificas Benedic	Ad repitandum triplice xpi oronem in cruce. ics p plequitur oribz. liberatone a
-----	-------------------------------	---------------------------------	---

vig **C**ruce **T**riplici **D**eripin
 sub illis **E**t tū ipō
 verbis **E**t in ipō
 morte. et ad p̄ptionē glorie
 Ad rep̄tandū tres horas
 q̄b̄ xps in cruce pependit.
 quā ab hora sexta vsq̄ ad
 nonam

Duplici sub
illis verbis. **D**eo patri omnipotenti.
In vnitate spiritus sancti.

Ad replendendū leparatoem anime christi a corpore
 Triplici sub Pax dñi Ad replendendū christi
 illo nobis. Et semper resurrectionem retia

illis verbis. **S**it semp. **T**estimonium verum
 vobiscū. **d**ie factam.

Arti. viij **¶** Exponit rōnem ac fcardem septimi pncipalis qđ agitur in missa:
Bolacifra Obliuandū rōnem quā dñs christus circa confectio-
 cōio hī ag- nem huius sacramenti tenet. Ipse gñ panem fregit &c.

Bolte fra
cio fra ad

Observandum formam quam christus circa confectio
nem panis facientem tenuit. Ipse in panem fregit &c.

Decimum

Hostie fractio Repitandū
etiam sit ad

Passione christi. in q̄ corpus xpi vul
nerationibz fractū suū diuisum fuit.
Distinctiōem corporis christi mys
tici fm̄ diuersos eius status

Arti. ix.

Circa missionē p̄tis hostie in calicē aduertendū ē q̄ hostia fragilis p̄
mo in duas medietates. ad designandū duplicē statū p̄destinatorū. scz eoz
q̄ sunt in eterna gl̄ia. et eoz q̄ sunt in tpali miseria. Illa nāqz medietas q̄ ex
manu dextra sup̄ patenā indiuisa collocat̄ fcat̄ p̄destinatos q̄ iam ad epti
sunt beatitudine q̄ p̄ dextrā intelligit̄. Alia s̄o medietas q̄ in sinistra ma
nu retinet̄ in duas p̄tes diuidit̄. quaz vna medietati sup̄ patenā collocat̄
cōiungit̄. et fcat̄ illos q̄ sunt in purgatorio. q̄ qdē h̄ beatitudine nō dū habet̄
ant. sunt tū certi de ea. Altera s̄o ps q̄ post hāc diuisione in dextra tenet̄
mittit̄ in calicē. et fcat̄ p̄destinatos adhuc in seculo viuent̄. q̄ q̄uis de be
atitudine habēda certi nō sunt. illā tñ p̄tute passionis et sanguinis xpi p̄les
quent̄ licet p̄ multas tribulationes q̄ p̄ calicem fcat̄.

Signat rōnem et fcatōem noni p̄ncipalis quod in missa agitur
Hostiā sacerdos dicit. Agnus dei et osculat̄ librum vel altare vel
aliud fm̄ p̄suetudinē loci. Et deinde ministr̄ vel imaginē vel tabulā per
eundē sibi porrectā. q̄ vterius exhibet̄ altantibz osculāda. p̄mo iō vt ces
lebrans nō solū cū deo pacē s̄ et cū p̄mo se habere. p̄teret. Secōdo ideo vt
alii osculantes p̄fiteantur se esse conuinctos in vnitare fidei per christum
in ara crucis immolatum.

Arti. x.

Circa rōnem et fcatōem decimi p̄ncipalis quod in missa agitur exponit̄.
Post cōmunionē et calicis ac digitorū cū vino ablutōem sumit̄ illō vinū
p̄mo iō vt reliquie speciez sacramentaliū (si q̄ in ore remanserint) cū illo
transglutiant̄. Secōdo iō vt p̄ hoc fecer̄ q̄ sacerdos deinceps manere debeat
mundus et seruare sapore et odore vini p̄punctōis et tristitie in corde gra
tiaz actōes et lenit̄ in ore. recte p̄uersariōis et iusticie in vita et opere

Arti. xi.

Superius determinata breuiter epilogans et hoc opus concludens
Et q̄ circa officiū missę q̄ ad ministr̄ celebrandi locū. tps. ac cetera in
summario hui⁹ opis notata dubitacōem ingerere p̄nt sub p̄pēdio satis res
soluta putam⁹. Nā si aliq̄ alia occurrat ex his q̄ definita sunt diligēter p̄
deratis facit̄ solui p̄nt. Sollicite p̄terea curet ille p̄ cui⁹ negligentia error
aliq̄ commissus fuerit vt debita sup̄ illo p̄nam agat. Et q̄ iuxta sacrozū
canonū p̄stitutiones qdā defect⁹ speālē erigit̄ satisfactōem tutū ē vt in cas
sibi difficilibz plar⁹ supior p̄sulat̄ cui tales sunt reseruādi. Nō lateat deniqz
q̄lectorē doctores diuersos circa qdā in supioribz dicta nō vniiformiter.
s̄ sepi⁹ p̄traria sentire. vñ fieri nō p̄t vt singulorū snias imitemur. S̄ hoc
nobis sufficiat vt oī affectu ad opinātes secluso id qd nobis verius aut
magis p̄gruū visum est definiuerim⁹ ad gloriā iesu xpi. q̄ cū patre et spiri
tū sancto viuūt et regnat in secula seculorū benedictus Amen.

Arti. xii.

Explicit resolutōrū dubiorū circa celebratōnem missaz occurrentiū.
Impressum Colonie p̄ Henricū Quentell. Anno dni. M. cccc.

o
p
elo
st
1/2
11

Handwritten text, mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. The text appears to be organized into several paragraphs or sections, with some lines being more distinct than others.

Biblioteka Jagiellońska

stdr0008953

